

İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİF SANATINDA ÜÇÜNCÜ BOYUT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞERİF PINAR TUNÇOK

İSTANBUL, 2015

T.C
İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı

LİF SANATINDA ÜÇÜNCÜ BOYUT

Şerif Pınar Tunçok

Yüksek Lisans Tezi

Danışman:
Yard. Doç.Dr. Özcan Uzkur

İstanbul, 2015

LİF SANATINDA ÜÇÜNCÜ BOYUT

Şerif Pınar Tunçok
Selçuk Üniversitesi, 2011

T.C. İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi
Yüksek Lisans, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı' na
sunulmuştur.

Bu çalışma tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans /
Doktora tezi olmaya yeterli bulunmuştur.

Yrd.Doc.Dr. Örcan Uzkur
S. Uzkur

(Ünvan ve İsim)

Eş Danışman

(Ünvan ve İsim)

Danışman

İnceleme Komitesi Üyeleri (İlk isim jüri başkanına, ikinci isim tez danışmanına aittir.)

(Ünvan ve İsim)

(Jüri)

Yrd.Doc.Dr. Örcan Uzkur S. Uzkur

(Ünvan ve İsim)

(Jüri)

Prof. Dr. Cevat İsmir C. İsmir

(Ünvan ve İsim)

(Jüri)

Yrd. Doç. Cemile TUNA

Bu çalışma bir Yüksek Lisans / Doktora tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Doç.Dr. Nedret Yaşar

(Ünvan ve İsim)

Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Hayri Kozunoğlu
H. Kozunoğlu

(Ünvan ve İsim)

Enstitü Müdürü

[Üniversite] onayı 28/01/2015

Bu dökümandaki tüm bilgilerin akademik kural ve etiğe bağılı kalınarak yazıldığını ve tez yazım kuralları kapsamında bu çalışmada bulunan ve orijinal olmayan bütün bilgi ve materyallerin referanslandırıldığını temin ederim.

Şerif Pınar Tunçok

İTHAF

Bu tez konusunda bana yardımcı olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Özcan Uzkur' a öğrenciliğim boyunca bana emek ve zaman ayırma hassasiyetini gösterdiği için teşekkür ediyorum.

Bu çalışmam sırasında bana maddi, manevi destek veren aileme teşekkür ediyorum. Ayrıca, tezim konusunda faydalandığım, kaynakçada adı geçen bütün araştırmacılara teşekkürlerimi sunarım.

Şerif Pınar Tunçok

ÖZET

LİF SANATINDA ÜÇÜNCÜ BOYUT

Şerif Pınar Tunçok

Yüksek Lisans, Sanat ve Tasarım, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi,

Danışman: Yard. Doç. Dr. Özcan Uzkur

Lif ve lif esaslı tekstil maddeleri (yün, pamuk, keten, ipek gibi) ilk başlarda insanların günlük yaşamını kolaylaştırmak için kullanılsa da bu maddeler zamanla sanata dahil olmuştur. Bilinen klasik dokuma ve örme teknikleri, tekstil sanatçılarına yeterli gelmemeye başlamış bunun üzerine sanatçılar yeni teknik ve estetik arayışlara girmişlerdir.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası Bauhaus Okulu ile birlikte bu okuldan yetişen tekstil sanatçılarının, çalışmalarındaki yeni teknik ve estetik arayışlar tekstil sanatına yeni bir anlayış getirmiştir.

Duvar halısı olarak adlandırılan tapestry çıkışlı, lif ve lif esaslı sanat çalışmalarının 1962 yılında düzenlenen 1. Lozan Tapestry Bienali'nde sergilenmesi ile lif sanatının temelleri atılmıştır. Yapılan çalışmada lif ve lif esaslı malzemeler hakkında bilgi derlenmiş ve tekstilin oluşum sürecinden bahsedilmiş olup lif sanatının tanımı yapılmıştır.

Modern sanat anlayışı ile birlikte farklı sanat disiplinlerinin iç içe girmesi sonucu, disiplinlerarası çalışmalar yapan sanatçıların da tekstil malzemeleri kullanarak çalışmalar yaptığı saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada üç boyutlu (yumuşak heykel) çalışmaları yapan sanatçılara ve çalışmalarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Tekstil Sanatı, Lif Sanatı, Yumuşak Heykel.

ABSTRACT

THREE DIMENSION IN FIBER ART

Şerif Pınar Tunçok

Master, Art and Desing, İstanbul Kemerburgaz University,

Co-Supervisor: Asst. Prof. Dr. Özcan Uzkur

Although intially fiber and fiber-based materials were used to easa people' s everyday life, as the time went by these materials became a part of art.

Over time, common weaving and sewing techniques became inadequate for textile artists, in response artists set off a quest for new techniques and sense of aesthetics.

Particularly after World War II, with the help of Bauhaus School and it's graduated textile artist's new techniques and sense of aesthetics which they quested through their work brought a new way of understanding to textile art.

Exhibition of fiber and fiber-based ex-tapestry art Works, which are called wall hangings at the 1. Lausanne Tapestry Biennial in 1962, founded fiber art.

In this study information about fiber and fiber-based materials was compiled, formation of textile was mentioned and definition of fiber art was made.

Along with sense of modern art and different art disciplines interfusing in each other, it was detected that artists who work interdisciplinary did Works by using textile materials, too.

Besides, three-dimensional soft sculpture work and their artists were included in this study.

Key Words: Art, Textile Art, Fiber Art, Soft Sculpture.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ	ix
ÇİZİM LİSTESİ.....	x
RESİM LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xix
GİRİŞ	1
1. SANAT	2
2. MODERN SANAT	3
2.1. Empresyonizm (İzlenimcilik)	3
2.2. Expresyonizm (Dışavurumculuk).....	3
2.3. Kübizm	3
2.4. Fütürizm.....	4
2.5. Dadaizm	4
2.6. Sürrealizm (Gerçeküstçülük).....	5
2.7. Pop Art.....	5
2.8. Op Art	5
2.9. Fluxus.....	6
3. ÇAĞDAŞ SANAT	7
3.1. Minimalizm	7
3.2. Land Art (Arazi Sanatı).....	7
3.3. Performans Sanatı.....	8
4. TEKSTİL.....	9
4.1. Tekstil Liflerinin Sınıflandırılması.....	10
4.2. Tekstillerin Üretim Tekniklerine Göre Sınıflandırılması	11
4.2.1. Tek İplik Sistemi İle Üretilen Yüzeyler	11
4.2.1.1. Örme	11
4.2.1.1.1. El Örgüsü	11

4.2.1.1.1.1. Şiş ile Üretilen Örgüler	12
4.2.1.1.1.2. Tığ İle Üretilen Örgüler.....	12
4.2.1.1.1.2.1. Dantel.....	13
4.2.1.1.1.3. Oya.....	13
4.2.1.1.1.3.1. Boncuk Oyası.....	14
4.2.1.1.1.3.2. Firkete Oyası.....	14
4.2.1.1.1.3.3. İğne Oyası.....	15
4.2.1.1.1.4. Bağlama Tekniği İle Üretilen Örgüler.....	16
4.2.1.1.1.4.1. Makrame.....	16
4.2.1.1.2. Makine Örgüsü	18
4.2.1.1.2.1. Atkılı Örme	18
4.2.1.1.2.2. Çözümlü Örme	19
4.2.2. İki İplik Sistemi İle Üretilen Yüzeyler	20
4.2.2.1. Dokuma.....	20
4.2.2.1.1. Dokuma Kumaşlarda Örgü Yapısı	21
4.2.2.1.1.1. Bezayağı Örgü.....	21
4.2.2.1.1.2. Dimi Örgü	21
4.2.2.1.1.2.1. Sağ Dimi – Sol Dimi	21
4.2.2.1.1.3. Saten Örgü.....	22
4.2.2.2. Dokuma Çeşitleri	22
4.2.2.2.1. Mekikli Dokumalar	23
4.2.2.2.1.1. Mekikli Dokuma Çeşitleri	23
4.2.2.2.1.1.1. Havlı Dokumalar	23
4.2.2.2.1.1.2. Havlu	23
4.2.2.2.1.1.3. Kadife	24
4.2.2.2.1.1.3.1. Düz Kadife	24
4.2.2.2.1.1.3.2. Fitilli Kadife	25
4.2.2.2.2. Kirkitli Dokumalar	25
4.2.2.2.2.1. Kilim	26
4.2.2.2.2.1.1. İlikli Kilim	27
4.2.2.2.2.1.2. İliksiz Dikey Çizgi Olmayan Kilimler.....	27
4.2.2.2.2.2. Cicim	28

4.2.2.2.2.3. Zili.....	29
4.2.2.2.2.4. Sumak	29
4.2.2.2.2.5. Tapestry	30
4.2.2.2.2.6. Kirkitli Havlı Dokuma.....	34
4.2.2.2.2.6.1. Halı	34
4.2.2.2.3. Bant Dokumalar.....	35
4.2.2.2.3.1. Plakalı (Çarpana) Dokumalar.....	35
4.2.2.2.3.2. Plakasız (Kolan) Dokumalar.....	35
4.2.3 Dokusuz Yüzeyler (Non Woven).....	36
4.2.3.1. Dokusuz Yüzey Çeşitleri	37
4.2.3.1.1. El Yapımı Dokusuz Yüzeyler: Keçe	37
4.2.3.1.1.1. Keçe Üretim Yöntemleri.....	37
4.2.3.1.1.1.1. Tepme Keçe (Islak Keçe)	37
4.2.3.1.1.1.2. İğne Keçe (Kuru Keçe)	37
4.2.3.1.2. Endüstriyel Dokusuz Yüzey Çeşitleri.....	39
4.2.3.1.2.1. Kağıt Kumaşlar.....	39
4.2.3.1.2.2. Telalar	40
4.2.3.1.2.3. Endüstriyel Keçe	40
5. DİKİŞ	41
5.1. Dikiş İle Yapılan Uygulama Çeşitleri	41
5.1.1. Nakış	42
5.1.2. Kırkpare-Patchwork.....	43
5.1.3. Aplike	44
5.1.4. Yorgan Yüzü	45
6. BASKI	47
6.1. Baskı Metotları.....	47
6.1.1. El Baskısı (Ahşap Kalıp Baskı)	47
6.1.2. Rulo Baskı.....	48
6.1.3. Şablon-Film Baskı	48
6.1.4. Dijital Baskı.....	49
7. LİF SANATI.....	51
7.1. Lif Sanatına Genel Bakış.....	51

7.2. Çağdaş Lif Sanatçıları ve Çalışmalarından Örnekler	59
7.2.1. Aurelia Munoz (1926-2011)	59
7.2.2. Başak Badur Özkendirci	62
7.2.3. Carole Baillargeon	65
7.2.4. Cecile Dachary	68
7.2.5. Chiharu Shiota	71
7.2.6. Erwin Wurm	75
7.2.7. Günnur Özsoy	79
7.2.8. Jagoda Buic	82
7.2.9. Joana Vasconcelos	86
7.2.10. Louise Bourgeois (1911- 2010)	88
7.2.11. Magdalena Abakanowicz	92
7.2.12. Naoko Serino	96
7.2.13. Özcan Uzkur	99
7.2.14. Sheila Hicks	103
7.2.15. Stephanie Metz	107
7.3. Uluslararası Lif Sanatı Etkinlikleri	112
SONUÇ	113
KAYNAKÇA	115

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Bahriyeli, B. ve Özkendirci, B., (2009). Tekstil Liflerinin Sınıflandırılması. Tekstil Teknolojisi Ders Notları. Süvari Matbaa. İstanbul.	10
---	----

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: Tığ ile Firkete Oyası Tekniği.....	15
Çizim 2: Atkılı Örme Sistemi.	19
Çizim 3: Çözümlü Örme Sistemi	19
Çizim 4: Bezayağı Örgü.....	21
Çizim 5: Sağ Dimi.....	22
Çizim 6: Sol Dimi	22
Çizim 7: Saten Örgü.....	22

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Başak Badur Özkendirici, Ay Tanrıçası Min, 2011, http://basakthedesigner.blogspot.com.tr/2012/02/ay-tanrcas-min.html , (11.08.2014).	12
Resim 2: Joana Vasconcelos, Piano Dentelle, 2008-2011, http://www.joanavasconcelos.com/det.aspx?f=1424&o=97 , (28.11.2014)	13
Resim 3: Boncuk Oyası Örneği, http://www.hobiblogu.com/boncuklu-yemeni-oyalari.html , (06.12.2013)	14
Resim 4: Firkete Oyası Örneği, http://merakligenciler.com/firkete-isi-yemeni-oyasi/firkete-oyasi/ , (01.02.2015)	15
Resim 5: İğne Oyası Örneği, http://www.oyamodelleri.net/resimler/hc008.jpg , (06.12.2013)	15
Resim 6: Bağlama Tekniği ile Üretilen Çarşaf Kenarı Örneği, http://img526.imageshack.us/img526/6192/ilmekilmekresim017.jpg , (06.12.2013)	16
Resim 7: Claire Zeisler, Red Wednesday, 1967, /weaving-a-bridge-back-to-fiber-sculptures-unraveling-history/ , (04.12.2014)	17
Resim 8: Çağdaş Makrome Sanatçısı Andrea Kamasova' dan Takı Örneği, https://akamasova.wordpress.com/2012/04/24/152/ , (29.01.2015)	17
Resim 9: İlk Basit Örgü Makinası, https://lh3.googleusercontent.com/AJ2U98uu2D4/TYjxlaH8nl/AAAAAABaY/Ufl97gOeFDc/s1600/haro%25C5%259Fa+%25C3%25B6rg%25C3%25BCI%25C3%25BC+kuma%25C5%259Flar.JPG , (08.11.2013)	18
Resim 10: Atkılı Örmeye Örneği, https://lh3.googleusercontent.com/AJ2U98uu2D4/TYjxlaH8nl/AAAAAABaY/Ufl97gOeFDc/s1600/haro%25C5%259Fa+%25C3%25B6rg%25C3%25BCI%25C3%25BC+kuma%25C5%259Flar.JPG , (08.11.2013)	19
Resim 11: Çözümlü Örmeye Örneği, http://tr.texsite.info/%C3%87%C3%B6zg%C3%BCI%C3%BC_%C3%B6rme_kuma%C5%9F%3B_locknit_kuma%C5%9F%C4%B1 , (08.11.2013)	19
Resim 12: Erwin Wurm, Roter Pullover, 2000, http://db-artmag.de/archiv/2004/d/2/1/192-4.html , (25.12.2014)	20

Resim 13: Havlu Örneği, http://www.homellow.com.tr/urunler/havlu/ , (10.11.2014).....	24
Resim 14: Düz Kadife Örneği, http://www.cantextekstil.com/kadife_kumas.html , (11.10.2014)	24
Resim 15: Fitilli Kadife Örneği, http://erpa-ltd.com/cash_cord.html , (11.10.2014)	25
Resim 16: Kirkit Örneği, http://dokumavemalzeme.blogspot.com/2011/11/kirkitli-dokumalar.html , (10.01.2014)	25
Resim 17: Afyon, Bindallı Kilimi, http://www.bayatkilimleri.com/trKilim.html , (01.01.2015)	26
Resim 18: İlikli Kilim Örneği, http://www.frmartuklu.net/el-sanatlari/191707-kilim-dokuma-teknikleri-kilim-dokumaornekleri.html , (10.01.2014)	27
Resim 19: İliksiz Dikey Çizgi Olmayan Kilim, http://www.mnghalicilik.com/dokuma-teknikleri.html , (10.01.2014)	28
Resim 20: Cicim Dokuma Örneği, http://www.mnghalicilik.com/dokuma-teknikleri.html , (18.02.2014)	28
Resim 21: Zili Dokuma Örneği, http://www.siskoosman.com/techniques_tr.html , (18.02.2014)	29
Resim 22: Sumak Dokuma Örneği, http://www.mnghalicilik.com/dokuma-teknikleri.html , (18.02.2014)	29
Resim 23: Tapestry Dokumacılığında Kullanılan Alçak Çözümlü Tezgah, Özay, 2001: 126.	30
Resim 24: Tapestry Dokumacılığında Kullanılan Yüksek Çözümlü Tezgah, Özay, 2001: 127	30
Resim 25: The Capture Francis I, 1492-1541, http://global.britannica.com/EBchecked/topic/583114/tapestry/73792/15thcentury , (01.12.2014)	32
Resim 26: The Triumph of Venus, 17. yy., http://global.britannica.com/EBchecked/topic/583114/tapestry/73792/15thcentury , (03.12.2014)	32
Resim 27: Gunta Stölzl, Black/ White, 1924, http://www.guntastolzl.org/Works/Bauhaus-Weimar-1919-1925/Wall-HangingsandCarpets/1482723_fJxzBz#!i=3176998877&k=3ZMsh3B , (10.11.2014)	33
Resim 28: Sharon Bowles & Edgard Linares, Reverso, 1997, Farr, 2002: 77	34

Resim 29: Çarpana Kartları, http://www.turgutreis.kultursanat.org/kurslar-turgutreis.asp , (15.04.2014)	35
Resim 30: Çarpana Dokuma Örneği, https://www.etsy.com/de/listing/178215923-ta-blet-gewebt-slawischen-gurtel?ref=related-4 , (15.04.2014)	35
Resim 31: Kolan Dokuma Örneği, http://sakaryacin.8m.com/photo.html , (15.04.2014)	36
Resim 32: Non Woven Yüzey, http://www.arcabrasives.com/Abrasives/Nonwoven.html , (23.04.2014)	36
Resim 33: Kepenek Örneği, https://collection.cooperhewitt.org/objects/18715087/ , (29.01.2015)	38
Resim 34: Stephanie Metz, Crouching Figure, 2005, http://www.stephaniemetz.com/CrouchingFig.html , (07.12.2014).....	39
Resim 35: Non Woven Kağıt Kumaş Örneği, http://www.asia.ru/en/ProductInfo/1314309.html , (23.04.2014)	39
Resim 36: Endüstriyel Dokusuz Yüzey Tela Örneği, http://gentug.com/tr/?page_id=456 , (23.04.2014)	40
Resim 37: Endüstriyel Keçe Örneği, www-termotekkece.com/8138872 , (24.04.2014).....	40
Resim 38: Andrew Schneider, Drawing No 4, 2013, " Perspectives " 30 Jahre Internationale Textilkunst Graz. 01-20 Temmuz 2014.	41
Resim 39: Matthew Cox, Lips, 2011, http://matthewcoxartist.com/work/newembroidered-x-rays-2011 , (29.01.2015)	42
Resim 40: Cayce Zavaglia, Greg and I, 2012, http://www.caycezavaglia.com/embroideries/#itemId=542aa5c3e4b045ffbd98df , (15.11.2014)	43
Resim 41: Luke Haynes, Amelie, 2014, http://lukehaynes.com/portfolio-item/friends-1-amelie/ , (03.02.2015).....	44
Resim 42: Ramazan Bayrakoglu, Alexandra Maria Lara, 2008, http://www.milliyetsanat.com/haberler/plastik-sanatlar/-alexandra-maria-lara-nin-portresi---ramazan-bayrakoglu/474 , (01.12.2014)	45
Resim 43: Yorgan Yüzü Örneği, http://www.dekormobilyamodelleri.com/satenyorgan-desenleri/1321 , (05.05.2014).....	46
Resim 44: Tahta Kalıp Baskı Örneği, http://nomadicdecorator.com/2012/06/27/indian-wood-printing-blocks-with-crusty-paint/ , (25.01.2015)	47

Resim 45: Baskı Silindiri Örneği, http://jbanks35main.wordpress.com/2013/05/03/de-signer-terms-defined-gauffrage/ , (09.04.2014)	48
Resim 46: Şablon-Film Baskı Uygulaması, http://www.unutulmussanatlar.com/2012/10/serigrafi.html , (09.04.2014).....	49
Resim 47: Dijital Baskı Makinesi, http://www.signgraphic.com.tr/-1-253221-yeni-tx5001800b-tekstil-baski-makinesi.html , (22.12.2014).....	49
Resim 48: Anni Albers, Black White Yellow, (Designed 1926) 1967, http://albersfoundation.org/art/anni-albers/wallhangings/#slide10 , (29.01.2015)	51
Resim 49: Eva Hesse, Contingent, 1969, http://nga.gov.au/exhibition/softsculpture/Default.cfm?IRN=49353&BioArtistIRN=15232&MnuID=3&ViewID=2 , (30.01.2015).....	52
Resim 50: Francoise Grossen, Inchworm I, 1976, http://browngrotta.com/pages/grossen.php , (17.05.2014).....	53
Resim 51: Robert Morris, Untitled, 1967, http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=80888 , (29.01.2015).....	53
Resim 52: Robert Morris, Untitled, 1967, http://www.spruethmagers.com/artists/robert_morris@@viewq38 , (29.01.2015).....	53
Resim 53: Sheila Hicks, Compresse II, 1967, http://browngrotta.com/pages/hicks.php , (30.01.2015)	55
Resim 54: Olga de Amaral, Alquimia XIII, 1984, http://www.metmuseum.org/collection/the-collectiononline/search/484848?rpp=30&pg=1&ft=olga+de+amaral&pos=2 , (01.02.2015)	56
Resim 55: Ed Rossbach, Paper Work, 1998, http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=2153 , (20.07.2014)	56
Resim 56: Ceca Georgieva, Chinses Lantern, http://cecageorgieva.blogspot.com.tr/2012/11/ceca-georgieva-chinese-lantern.html , (10.05.2014)	57
Resim 57: Susana Bauer, Core, http://www.susannabauer.com/leaves3d/ , (13.08.2014)	58
Resim 58: Beili Liu, Encirclement, 2006-2007, http://www.beililiu.com/newwork/encircle.html , (30.01.2015)	58
Resim 59: Aurelia Munoz, 1973, http://www.metalocus.es/content/en/blog/aur%C3%A8lia-mu%C3%B1oz-infinite-researches-fibres-texture-and-space , (13.08.2014).....	59

Resim 60: Aurelia Munoz, Ocell blau/ blue bird, 1966, http://www.metalocus.es/content/en/blog/aur%C3%A8lia-mu%C3%B1oz-infinite-researches-fibres-texture-andspace , (15.11.2014)	60
Resim 61: Aurelia Munoz, Tres Personatges, http://contemporarybasketry.blogspot.com.tr/2013/05/in-groups.html , (25.11.2014)	60
Resim 62: Aurelia Munoz, Vegetals, 1976, http://www.metalocus.es/content/en/blog/ur%C3%A8lia-mu%C3%B1oz-infinite-researches-fibres-texture-and-space , (22.11.2014)	61
Resim 63: Aurelia Munoz, Ens Mystic, 1977, http://www.macba.cat/es/ens-mistic-0549 , (12.10.2013)	61
Resim 64: Başak Badur Özkendirici, Dokuma Tanrıçalar Serisi Umay, 2011, http://basakthedesigner.blogspot.com.tr/search?updated-min=2012-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2013-01-01T00:00:00-08:00&max-results=16	61
Resim 65: Başak Badur Özkendirici, Aşıkların Tanrıçası Mezula, 2011, http://basakthedesigner.blogspot.com.tr/2012/02/asiklar-tanricasmezula.html , (10.05.2014).....	63
Resim 66: Başak Badur Özkendirici, Güneş Tanrıçası Arrina, 2011, http://basakthedesigner.blogspot.com.tr/2012/02/gunes-tanricas-arrina.html , (10.05.2014)	63
Resim 67: Başak Badur Özkendirici, Ninatta & Kulitta, 2013, “Anadolu Tanrıçaları” Sergi kataloğu. 2014	64
Resim 68: Başak Badur Özkendirici, Uttu, 2014, “Anadolu Tanrıçaları” Sergi kataloğu. 2014	64
Resim 69: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008, http://www.carole-baillargeon.ca/images/projet1/printemps/01printempsHR.jpg , (30.01.2015)	65
Resim 70: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008, http://www.carole-baillargeon.ca/images/projet1/printemps/07printempsHR.jpg , (30.01.2015)	66
Resim 71: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008, http://www.carole-baillargeon.ca/images/projet2/robeapatHR.jpg , (17.11.2014)	66
Resim 72: Carole Baillargeon, Elément,2008, http://www.carole-baillargeon.ca/imagesjet2/robeapatHR.jpg , (17.11.2014).....	66
Resim 73: Carole Baillargeon, Robe Souvenir, http://www.carole-baillargeon.ca/images/projet2/robesouvenirHR.jpg , (23.11.2014).....	67

Resim 74: Cecile Dachary, Les Mains Liées, 2006, http://www.ceciledachary.com/mains.html , (24.11.2014)	67
Resim 75: Cecile Dachary, Organe Noir, http://www.ceciledachary.com/crochet4.html , (30.01.2015)	67
Resim 76: Cecile Dachary, Organes, 2011, http://www.ceciledachary.com/crochet93.html , (30.01.2015)	67
Resim 77: Cecile Dachary, Pis de Seins, 2009, http://www.ceciledachary.com/crochet9.html , (24.11.2014)	70
Resim 78: Cecile Dachary, Pis de Jambes en L'air, 2013, http://www.ceciledachary.com/crochet.html , (24.11.2014).....	70
Resim 79: Chiharu Shiota, During Sleep, 2000, http://www.chiharu-shiota.com/en/works/?y=2000 , (24.11.2014)	71
Resim 80: Chiharu Shiota, Dialogue From DNA, 2004, http://www.chiharu-shiota.com/en/works/?y=2004 , (19.07.2014).....	72
Resim 81: Chiharu Shiota, After The Dream, 2009, http://www.chiharu-shiota.com/en/works/?y=2009 , (19.07.2014).....	72
Resim 82: Chiharu Shiota, İlk Ev, 2014, http://www.chiharu-shiota.com/en/works/ , (28.12.2014)	73
Resim 83: Chiharu Shiota, State of Being (Piano), 2014, http://wsimag.com/art/9685-chiharu-shiota-small-room , (28.12.2014)	73
Resim 84: Chiharu Shiota, Trauma/ Alltag (Mirrors), 2007, http://arttattler.com/commentaryshiota.html , (28.12.2014)	74
Resim 85: Chiharu Shiota, In Silence, 2008, http://www.chiharu-shiota.com/en/works/?y=2008 , (28.12.2014)	74
Resim 86: Erwin Wurm, Red, Stockings II, 1997, http://butdoesitfloat.com/filter/erwin-wurm , (03.10.2014)	75
Resim 87: Erwin Wurm, The Artist Who The World, 2006, http://arttattler.com/archiveerwinwurm.html , (05.02.2015)	76
Resim 88: Erwin Wurm, Untitled, 2008, http://www.lehmannmaupin.com/artists/erwin-wurm#15 , (05.02.2015).....	76
Resim 89: Erwin Wurm, Ich Uber, 2008, http://arttattler.com/archiveerwinwurm.html , (05.02.2015)	77

Resim 90: Erwin Wurm, My Time II, 2009, http://www.erwinwurm.at/recent-shows/gallery/xavier-hufkens-gallery-brussels-desperate-philosophers-291031209.html?image=35 , (15.12.2014)	77
Resim 91: Erwin Wurm, French Police Cap, 2010, http://www.erwinwurm.at/recent-shows/gallery/galerie-thaddaeus-ropac-paris-yes-biological-111-12211.html?image=336 , (15.12.2014)	78
Resim 92: Erwin Wurm, Performative Sculpture, 2011, http://www.designboom.com/art/erwin-wurm-wear-me-out-at-middelheim-museum/ , (07.02.2015)	78
Resim 93: Günnur Özsoy, http://www.gunnurozsoy.com.tr/kece5.asp , (08.08.2014)	79
Resim 94: Günnur Özsoy, http://www.gunnurozsoy.com.tr/kece5.asp , (08.08.2014)	80
Resim 95: Günnur Özsoy, http://www.gunnurozsoy.com.tr/kece5.asp , (06.02.2015)	80
Resim 96: Günnur Özsoy, http://www.gunnurozsoy.com.tr/kece5.asp , (06.02.2015)	81
Resim 97: Günnur Özsoy, http://www.gunnurozsoy.com.tr/kece5.asp , (06.02.2015)	81
Resim 98: Jagoda Buic, http://visit.dubrovnik.hr/blog/?p=856 , (25.11.2014)	82
Resim 99: Jagoda Buic, Fallen Angel, 1967, http://artery.wbur.org/2014/10/01/fiber-ica , (30.01.2015)	83
Resim 100: Jagoda Buic, Blue Variations, 1971, http://www.bienale.it/2011/?p=391&lang=en , (13.06.2014)	83
Resim 101: Jagoda Buic, Wind and water, 1973, http://www.fiberarthangzhou.com/html/en/index.php?ac=article&at=read&did=81&tid=65 , (30.01.2015)	84
Resim 102: Jagoda Buic, Blue Tree, 1980, http://www.matica.hr/vijenac/426/Tekstil%20kao%20skulptura/ , (13.06.2014)	84
Resim 103: Jagoda Buic, Colombe Blesee II, 1987, (Acar, 2003: 57)	85
Resim 104: Jagoda Buic, Wind Rose, 1987, http://www.matica.hr/vijenac/426/Tekstil%20kao%20skulptura/ , (30.01.2015)	85
Resim 105: Joana Vasconcelos, Top model, 2005, /det_en.aspx?f=1890&o=1891 , (30.01.2015)	86
Resim 106: Joana Vasconcelos, Super Napron, 2005, http://www.joanavasconcelos.com/det_en.aspx?f=1757&o=1180 , (01.10.2014)	87
Resim 107: Joana Vasconcelos, Wang, 2011, http://www.joanavasconcelos.com/det_en.aspx?f=2013&o=601 , (01.10.2014)	87

Resim 108: Joana Vasconcelos, Gardes (Guards), 2012, http://www.joanavasconcelos.com/det_en.aspx?f=2202&o=2089 , (01.10.2014)	88
Resim 109: Louise Bourgeois, http://www.civita.it/mostre_e_musei/mostre/louise_bourgeois_per_capodimonte , (30.01.2015)	89
Resim 110: Louise Bourgeois, Untitled, 1998, http://www.search24news.com/googleapis/search.php?qquery=Bourgeois,%20Louise , (29.10.2014)	89
Resim 111: Louise Bourgeois, Temper Tantrum, 2000, http://www.cheimread.com/artists/louisebourgeois/?view=selected&subgallery=2 , (01.11.2014)	90
Resim 112: Louise Bourgeois, Cell XIV, 2000, http://www.artfund.org/what-to-see/exhibitions/2015/01/16/louise-bourgeois-a-woman-without-secrets-exhibition , (30.01.2015)	90
Resim 113: Louise Bourgeois, Couple, 2001, http://drawing100.wikispaces.com/Sahar+Sadighpour , (30.01.2015)	91
Resim 114: Louise Bourgeois, Untitled, 2002, http://www.all-art.org/art_20th_century/bourgeois1.html , (30.06.2014)	91
Resim 115: Magdalena Abakanowicz, Studium faktur, 1964, http://browngrotta.com/Pages/abakanowicz.php , (05.06.2014)	92
Resim 116: Magdalena Abakanowicz, Abakan Red, 1969, http://www.abakanowicz.art.pl/abakans/RedAbakan+Ma.php , (05.06.2014)	93
Resim 117: Magdalena Abakanowicz, Brown Abakans, 1969-1972, http://www.abakanowicz.art.pl/abakans/BrownAbakans.php , (09.07.2014)	93
Resim 118: Magdalena Abakanowicz, Black Environment, 1970-1978, http://www.abakanowicz.art.pl/abakans/BlackEnvironment.php , (09.07.2014)	94
Resim 119: Magdalena Abakanowicz, Schizoid Heads, 1973-1975, http://www.abakanowicz.art.pl/heads/Schisoid-Head1.php , (09.07.2014)	94
Resim 120: Magdalena Abakanowicz, Coexistence, 2002, http://www.abakanowicz.art.pl/coexistence/Coexistence225.php , (09.07.2014)	95
Resim 121: Magdalena Abakanowicz, Four Seated Figures, 1974-2002, http://www.abakanowicz.art.pl/seated/4-Postacie-siedzace.php , (09.07.2014)	95
Resim 122: Naoko Serino, Existing, 1998, /1998_7_8/1998_7_8/slide_1/slide_1-en.html, (21.08.2014)	96

Resim 123: Naoko Serino, Genetaring-2, 2000, http://serino.jp/exhibition/2000_7_11/slide/slide-en.html , (21.08.2014)	97
Resim 124: Naoko Serino, Generating 8-A, 2003, http://serino.jp/exhibition/2003_2-4/slide/slide-en.html , (21.08.2014)	97
Resim 125: Naoko Serino, Genetaring-3, 2004, http://serino.jp/exhibition/2004_9_25/slide/slide-en.html , (21.08.2014)	98
Resim 126: Naoko Serino, Genetaring-5B, 2005, http://serino.jp/exhibition/2005_6_2/slide/slide-en.html , (21.08.2014).....	98
Resim 127: Naoko Serino, Genetaring-12, 2008, http://serino.jp/exhibition/2008_05_19/slide/slide-en.html , (21.08.2014)	99
Resim 128: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006, (Sanatçı Koleksiyonu)	100
Resim 129: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006, (Sanatçı Koleksiyonu)	100
Resim 130: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006, (Sanatçı Koleksiyonu)	101
Resim 131: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2008, (Sanatçı Koleksiyonu)	101
Resim 132: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, (Sanatçı Koleksiyonu).....	102
Resim 133. Özcan Uzkur, Fire and Fiber, 2010, (Sanatçı Koleksiyonu).....	102
Resim 134: Özcan Uzkur, Fire and Fiber, 2010, (Sanatçı Koleksiyonu).....	103
Resim 135: Sheila Hicks, http://exhibitingfashion.wordpress.com/ , (08.08.2014) ...	104
Resim 136: Sheila Hicks, Banisteriopsis II, 1965-1966/ 2010, http://www.icaboston.org/programs/talks/the-artists-voice/sheila-hicks/?event_id=25867988 , (11.09.2014)	104
Resim 137: Sheila Hicks, The Principal Wife, 1968, http://craftcouncil.org/magazine/article/itinerant-artistsheila-hicks# , (11.09.2014)	105
Resim 138: Sheila Hicks, Six Stones Medium, 1997, http://www.wikiart.org/en/sheila-hicks/six-soft-stones-1997 , (01.02.2015).....	105
Resim 139: Sheila Hicks, May I Have This Dance, 2002-2003, http://www.curatedobject.us/the_curated_object_/2011/04/exhibitions-philadelphia-.html , (06.09.2014).....	106
Resim 140: Sheila Hicks, Pillar of Inquiry/ Supple Column, 2013-2014, http://whitney.org/Exhibitions/2014Biennial/SheilaHicks , (06.09.2014).....	106
Resim 141: Stephanie Metz, http://croshame.com/2011/02/28/never-felt-better/ , (11.02.2015)	107
Resim 142: Stephanie Metz, Lorica, 2011, http://www.stephaniemetz.com/Lorica2.html , (15.12.2014)	108

Resim 143: Stephanie Metz, Super Suckler, 2008, http://www.stephaniemetz.com/SuperSuperSuckler.html , (30.01.2015)	108
Resim 144: Stephanie Metz, Butterfly, 2013, http://www.stephaniemetz.com/portfolioFleshBone.html , (15.12.2014)	109
Resim 145: Stephanie Metz, Calamus Plicatilis, 2014, http://www.stephaniemetz.com/portfolioCalamus.html , (15.12.2014)	109
Resim 146: Stephanie Metz, Private Sphere, 2004, http://www.stephaniemetz.com/PrivateSphere.html , (01.02.2015).....	110
Resim 147: Stephanie Metz, Shameless, 2003, http://www.stephaniemetz.com/Shameless.html , (15.12.2014).....	110
Resim 148: Stephanie Metz, Brown Hair Baby Doll, 2011, http://www.stephaniemetz.com/BrownHairBabyDoll.html , (30.01.2015)	111

KISALTMALAR LİSTESİ

v.b : Ve benzeri

y.y : Yüzyıl

GİRİŞ

Tarih boyunca lif ve lif esaslı tekstil maddelerinden üretilen tekstil ürünleri örtünme, barınma gibi günlük hayatı kolaylaştırma amacıyla kullanılmıştır. Tekstil üretiminin her aşamasında kullanılan bu maddeler zaman içerisinde sanata dahil olmuştur.

Birinci bölümde sanat, ikinci bölümde modern sanat, üçüncü bölümde çağdaş sanat hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde tekstil, tekstil lifleri, tekstillerin üretim tekniklerine göre sınıflandırılması hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde dikiş ve dikiş ile yapılan uygulama çeşitlerine yer verilmiştir.

Altıncı bölümde baskı ve baskı metotlarına yer verilmiştir

Yedinci bölümde lif sanatı, çağdaş lif sanatçıları ve çalışmalarından örneklerle yer verilmiştir. Tapestryden lif sanatına geçiş süreci ve lif sanatında üçüncü boyut kavramı ile ilgili olarak konunun daha iyi ifade edilebilmesi için konu ile ilgili makale, tez ve internet kaynaklarına başvurulmuştur. Konu ile ilgili görsellere de yer verilmiştir.

1. SANAT

Tanımı:

“İngilizce’ deki art sözcüğü, at terbiyeciliği, şiir yazma, ayakkabıcılık, vazo ressamlığı ya da yöneticilik gibi her türlü insani beceriyi ifade etmek için kullanılan Latince ars ve Yunanca techne sözcüklerinden türetilmiştir” (Shiner, 2010: 22).

Tolstoy, “insanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya sözcüklerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştır” der (Ersoy, 2002: 5).

Sanat en basit tanımıyla hayal gücü, yetenek ve yaratıcılığın birleşmesiyle, ortaya çıkarılan her türlü çalışmaya verilen ortak isimdir. İnsanlar duygu ve düşüncelerini, dünya görüşlerini yaptıkları çeşitli çalışmalarla (resim, heykel, müzik vb) ifade ederler. Sanatın, klasik tanımları olmasına rağmen günümüz sanatında sanatın tanımını net bir şekilde yapmak mümkün değildir. Her sanat kuramının kendine göre bir sanat ve sanatçı tanımlaması bulunmaktadır.

2. MODERN SANAT

Modern kelime anlamı olarak “yeni” anlamına gelmektedir. Modern sanatta, kendisinden önce yapılanlara karşı çıkış vardır. Esas olan, duygu ve düşüncelerin en sade şekilde anlatılmasıdır.

Modern sanat; geleneksel sanat, mimari ve günlük yaşamın süresinin dolduğu ve tümünden sorgulanarak yeni bir kültür oluşturmak amacıyla 19. yy sonlarında ortaya koyulmuş bir sanat, mimari ve felsefe akımıdır.

Modern sanat; Empresyonizm (İzlenimcilik), Expresyonizm (Dışavurumculuk), Kübizm, Fütürizm, Dadaizm, Gerçeküstücülük (Sürrealizm), Pop Art, Op Art, Fluxus başlıkları altında incelenecektir.

2.1. Empresyonizm (İzlenimcilik)

“19. yüzyıl boyunca teknolojik ve endüstriyel anlamdaki birçok başka gelişmenin etkileri de yaşanan toplumsal modernleşme aracılığıyla sanata yansımış, teknik anlamdaki yeniliklerin yanı sıra sanatsal içerik anlamında da büyük bir kırılma yaşanmıştır. İzlenimci olarak adlandırılan ressamların konusu, her şeyden önce kendi izlenimleridir..., sanatçı bireyin, dünyayı gördüğü ve duyduğu şekilde resmetmesi anlamına gelir..., “kendi gözleriyle görmek” esastır” (Antmen, 2012: 23).

2.2. Expresyonizm (Dışavurumculuk)

“Dışavurumculuk..., “herkesin kendi gözüyle yeni bir dünya yaratma” çabasını gözler önüne serer. Başka bir deyişle sanatçının içsel özgürlüğü ve sınırsız dışavurumu esastır. Sanatta sezgi ve ifadenin aynı şey olduğunu ifade eden İtalyan filozof Benedetto Croce’ nin (1866-1952) “Estetik” (1902) adlı yapıtında öne sürdüğü düşünceleri yankılayan bu yaklaşım, sanatçıların yoğun bir sezgisel güce sahip olduğu varsayımından hareket eder” (Antmen, 2012: 34).

2.3. Kübizm

“Paris’te 1908’ den itibaren İspanyol ressam Pablo Picasso (1881-1973) ile Fransız ressam Georges Braque’ in (1882-1963) öncülüğünde gelişen yeni bir sanat akımı, eleştirmen Louis Vauxcelles’ in yazdığı bir yazı sonucu “Kübizm” olarak adlandırılmaya başlamıştır” (Antmen, 2012: 45).

“Kübizm çizgiye ve biçime odaklanmış, yepyeni bir görsel dil yaratmıştır. Gerçekten de yeni bir resimsel dil; yeni bir görme biçimi; dünyayı temsil etmenin yeni bir yöntemi olarak dönemine damgasını vuran başlıca sanat akımıdır” (Antmen, 2012: 45).

Kübist sanatçılar, perspektif kurallarına bağlı kalmadan doğadaki her nesneyi geometrik formlarla ifade etmiştir. Sanatçılar yaptıkları çalışmalarda, üç boyutluluk etkisini yaratmak yerine; nesneleri birçok farklı açıdan ve farklı zaman dilimlerinde göstermeyi amaçlayarak dördüncü boyut kavramını da sorgulamışlardır.

2.4. Fütürizm

“Fütürizm kendi adını belirleyen ilk akım olmasıyla birlikte İtalya’ yı geçmişten kurtarıp geleceğe götürmeyi hedefleyen, vatansever bir akım olma özelliği taşımaktadır. Fütürizm sanat manifestolarında, yeni bir dünya için, yeni bir sanat önermesi yer alır. Ancak bu yeni sanat hiçbir zaman tam anlamıyla tarif edilmemiştir. Geçmişin sanatıyla, tüm bağları koparmak önerilir” (Antmen, 2012: 66).

Her şey hareket eder mantığını benimseyen fütürist sanatçılar ışık, hareket, ses ve titreşimleri, resmettikleri yüzeylerdeki renk ve şekillerde yansıtmışlardır. Böylece resimlerde, hız, hareket, dinamizm yaratılmaktadır.

2.5. Dadaizm

“1916 yılında İsviçre’ de, Alman şair ve düşünür Hugo Ball’ in (1886-1927) Zürih’ in bir arka mahallesinde açtığı Cabaret Voltaire, gece kulübüyle sanat lokali arası bir mekan olarak, Dada’nın başladığı yerdir....Hugo Ball’ in Dada sanatçılarından Richard Hülsenbeck’ le birlikte Almanca-Fransızca sözlükten rasgele seçtikleri “Dada” ismi böyle çıkmıştır. Bazı başka kaynaklara, “Dada” sözcüğünü sözlükten rasgele seçenin birçok Dada manifestosunun da yazarı Tristan Tzara olduğunu belirtir” (Antmen, 2012: 121).

Dadaizmin amacı; varolan düzeni ve kuralları yıkmak, kuralsızlıktır. Kolaj ve asamblaj çalışmalarında, hazır nesneler kullanılarak sanata dahil edilmiş, sanat ve yaşam birleştirilmiştir.

2.6. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

Gerçeküstücülük, 1920' li yıllarda Avrupa'da ortaya çıkan bir akımdır. "Gerçeküstücülük de dada gibi, sanatın geleneksel biçimlerine olduğu kadar, burjuva değer yargılarına karşıdır ve politiktir. Gerçeküstücülerin bilinçaltına, rüyalara, görünen gerçekliğin, aklın ötesine yönelik arayışları, ahlaken iflas ettiğini düşündükleri bir kültürel ve toplumsal yapının sınırlarını aşabilmekle ilgilidir" (Antmen, 2012: 135).

2.7. Pop Art

Pop Art 1950' li yıllarda önce Amerika' da daha sonra İngiltere' de ortaya çıkmıştır. Bu akımın ortaya çıkmasında savaşların bitmesi, sanayileşmeye bağlı olarak ekonomik ve sosyal hayattaki değişimler etkili olmuştur.

"Pop Art terimi, modern olan, sanayiye ve toplum bilimine ilişkin özellikler gösteren ve kentsel nitelikler taşıyan, doğaya özgü yeni bir anlam keşfiyle ortaya çıkmış çağdaş gerçekçilik alanının tümünü kucaklar" (Batur, 2009: 349).

"Pop Sanat: popülerdir (kitleler için tasarlanmıştır), geçicidir (kısa vadeli bir çözümdür), harcanabilir (hemen unutulur), ucuzdur, seri üretilmiştir, gençtir (hedef kitlesi gençliktir), esprilidir, seksidir, numaracıdır, gösterişlidir, ticaretin büyüğüdür" (Antmen, 2012: 159).

2.8. Op Art

"Polonya başta olmak üzere Orta Avrupa'da gelişen ve Amerika'da yaygınlaşan bir sanat akımı olan Op Sanat, İngilizce "Optical Art" (Optik Sanat) sözcüklerinin kısaltılmış biçimidir ve "Algısal Soyutlama", "Retinal Sanat" olarak da ifade edilebilmektedir" (Özel, 2007: 396).

1960' larda gelişen Op Art, çizgi, renk, biçim, göz yanılsaması yaparak iki boyutlu yüzeylerde üçüncü boyut ve hareket etkisi yaratmaktadır. Op Art, matematiksel hesaplamalar, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilerlemiştir. Özellikle bilgisayar ortamında geliştirildiğinde optik etkileri daha etkili hale gelmektedir.

2.9. Fluxus

“Fluxus 1960’lı yılların toplumsal muhalefet biçimlerinden beslenen, dönemin kültürel muhalefet dalgasına eklemlenen bir oluşumdur. Geleneksel anlamda bir akım olarak nitelendirilememesine karşın “akış” anlamına gelen ortak bir üslup olmaktan çok o akışa kapılan sanatçıların taşıdığı ortak bir tavidir” (Antmen, 2012: 203).

Fluxus’ a göre sanat işlevseldir ve günlük hayatta karşılaştığımız olaylara karşı bakış açımızı genişletip farklı açıdan bakabilmeyi amaçlamaktadır. Sanat, hayatın bir parçası olarak görülmüş, çeşitli sokak performansları gerçekleştirilmiştir. Sanatla hayatın iç içe olduğunu savunulmuştur.

3. ÇAĞDAŞ SANAT

Çağdaş, kelime anlamı olarak “güncel” anlamına gelmektedir. Çağdaş sanat, modern sanattan sonra ortaya çıkan bir kavram olarak tanımlanmaktadır.

Çağdaş sanat; Minimalizm, Land Art (Arazi Sanatı), Performans Sanatı başlıkları altında incelenecektir.

3.1. Minimalizm

“Minimalizm tanımı; güncel endüstriyel malzeme/yöntem kullanımının yanı sıra ilişkisel olmayan bir kompozisyon anlayışını, tüm fazlalıklardan ‘arındırılmış’ bir biçimsel sadeliği ve birimsel öğelerin tekrarını içerir” (Antmen, 2012: 183).

1960’ lı yıllarda ABC Sanatı, retçi sanat, soğuk sanat, dizisel sanat gibi isimlerle anılan minimalizm, sadelik ve estetiği vurgulamış, endüstriyel malzemeler kullanılarak sanat yapılmıştır. Üç boyutlu çalışmalara önem verilmiş, bu çalışmalar spesifik çalışma olarak adlandırılmıştır.

3.2. Land Art (Arazi Sanatı)

“1960’ lı yıllarda ABD’de kuş uçmaz kervan geçmez geniş arazilerde hayata geçirilen enstalasyon temelli çeşitli sanat projeleri, sanatın geleneksel türlerinden biri olan manzaranın tanımını büyük ölçüde genişletmiştir. Sanatçılar, yüzyıllar boyunca doğayı yansıtan görünümleri resim ve heykel gibi alışlagelmiş mecralar içinde sunarken, 1960’ lardan itibaren manzara gerçek bir mekana dönüşerek arazi sanatçılarının müdahalesine uğramaya başlamıştır. Arazi sanatı, yeryüzü sanatı, çevre sanatı, toprak sanatı gibi çeşitli isimlerle anılmaktadır.” (Antmen, 2012: 251).

Land Art, özellikle sanayileşmeyle başlayan çevre kirliliği gibi doğayı olumsuz etkileyen faktörlere karşın, doğaya zarar vermeden tamamen doğadaki nesneleri kullanarak yapılan çalışmalar olarak tanımlanabilmektedir. Genellikle insanların kolayca gidip

görebileceği yerlerde yapılmadığı için bu çalışmaların kalıcılığı fotoğraf ve video ile sağlanmaktadır.

3.3. Performans Sanatı

“Bir ya da birkaç sanatçıyla; izleyicinin önünde ya da izleyiciden uzak, birkaç dakika, birkaç saat ya da birkaç gün sürebilen, zaman zaman fotoğraf ya da video kayıtları halinde sergilenebilen Performans Sanatı, gerçek anlamda uluslararası bir nitelik gösterebilmiş sanat akımları arasındadır” (Antmen, 2012: 219).

4. TEKSTİL

Tanımı:

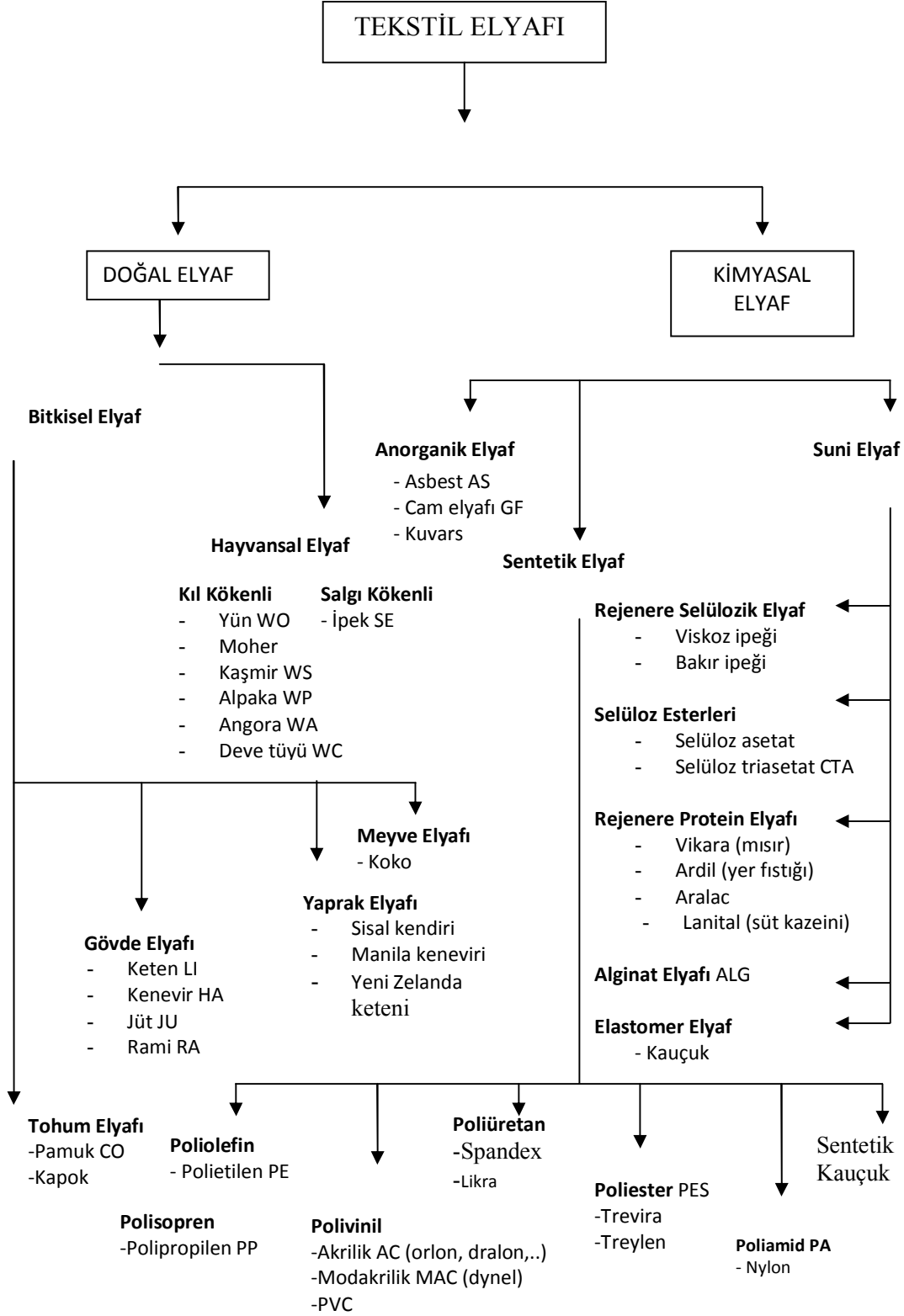
“Tekstil kelimesi Latince ‘texus-doku’ kelimesinden türetilmiştir. Çeşitli tekniklerle oluşturulmuş dokuların yanı sıra, kullanılan hammaddelerden başlayarak, kullanım alanına uygun nihai ürüne varıncaya kadar yapılan her işlem tekstil başlığı altında toplanır” (Bahriyeli ve Özkendirci, 2009: 3).

“Belirli uzunluğu inceliği mukavemeti ve yumuşaklığı olan; bükülme ve birbiri üzerine yapışma yeteneğine sahip, tekstil hammaddelerine elyaf (lif) denir”
(Bahriyeli ve Özkendirci, 2009: 6).

Liflerin bir araya gelmesiyle iplik oluşmaktadır. Bir tekstil ürününün üretilebilmesi için liflerin bir araya gelmesi gerekmektedir. Tekstil yüzeyler ilk başlarda, klasik el tezgahlarında dokunarak üretilmekteydi, Endüstri Devrimi ve sanayinin gelişmesiyle el tezgahlarının yerini dokuma makineleri almıştır. Bunun sonuncunda insan gücüne ve el emeğine bağlı olarak üretim yapan dokuma atölyeleri kapanarak bunların yerine makinelerde üretim yapan dokuma tesisleri açılmıştır. Günümüzde ise entegre tekstil tesislerinde elyaftan hazır ürüne dönüştürülen üretimler yapılmaktadır.

4.1. Tekstil Liflerinin Sınıflandırılması

Tablo 1: Bahriyeli ve Özkendirici, Tekstil Liflerinin Sınıflandırılması, 2009: 10.

4.2. Tekstillerin Üretim Tekniklerine Göre Sınıflandırılması

Tekstiller, üretim tekniklerine göre; tek iplik sistemi ile üretilen yüzeyler, iki iplik sistemi ile üretilen yüzeyler ve dokusuz yüzeyler (Non woven) olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.1. Tek İplik Sistemi ile Üretilen Yüzeyler

4.2.1.1. Örme

Tanımı:

“Tek bir ipliğin şiş ve tığ gibi araçlarla ya da örgü makinesinde, ilmeklerin birbirinin içinden geçirilerek örülmesidir” (Temel Britannica, 2003: c.7, 234).

“İpliklerin tek başına ya da topluca çözgü iplikleri halinde iğne ve yardımcı elemanlar vasıtasıyla ilmekler haline getirilme ve bunlar arasında da yan yana ve üst üste bağlantılar oluşturulması ile bir tekstil yüzeyi elde etme işlemine örme adı verilir” (Gürcüm, 2010: 348).

Örme, üretim tekniğine göre el örgüsü ve makine örgüsü olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.1.1.1. El Örgüsü

“Atkı ve çözgü olmak üzere başlıca iki örgü vardır. Atkı türü örgüler şişle ve makineyle yapılır. Şişin üzerine bir sıra ilmek atılır. İkinci şişle bu ilmeklerin içinden atkıyla iplik geçirilerek ikinci ilmek sırası örülür” (Temel Britannica, 2003: c.7, 235).

4.2.1.1.1.1. Şiş ile Üretilen Örgüler

Şiş, tığa benzeyen, başında kancası olmayan örgü aracıdır. Şiş ile üretilen örgülerde örme işlemi ilmek esasına dayanmaktadır. İlmekler birbirinin içinden geçerek örgü oluşturulmaktadır. Genellikle dış giyim üretiminde kullanılsa da günümüz sanatçıları tarafından sanatsal bir ifade tekniği olarak da kullanılmaktadır.

Resim 1: Başak Badur Özkendirici, Ay Tanrıçası Min, 2011.

4.2.1.1.1.2. Tığ ile Üretilen Örgüler

Tığ adı verilen, bir ucu kancalı olan yardımcı örme gereci ile iplikten meydana getirilen ilmeklerin içinden, yeni ilmekler meydana getirmek üzere yapılan örgülerdir.

4.2.1.1.1.2.1. Dantel

“Dantel, ss olarak kullanılmak için üretilen delikli dokuma. İlmek atma, ađ gibi örme, örme ya da iplik bükme yoluyla, iğne, mekik ya da tiğ ile yapılmaktadır”

(Ana Britannica, 1998: c.6, 598).

Dantel, tiğ yardımıyla oluşturulan ilmeklerin birbirinin içinden çekilerek modele göre örülmesi ile oluşturulmaktadır. Danteller tek bir parça olarak rlebildiği gibi tekstil bir kumaşın kenarına da örülebilir veya tek parça olarak rldkten sonra tekstil bir kumaşın kenarına da dikilebilmektedir. Günümüz ağdaş tekstil sanatçıları danteli bir ifade tekniği olarak kullanmaktadır.

Resim 2: Joana Vasconcelos, Piano Dentelle, 2008-2011.

4.2.1.1.1.3. Oya

“Oya, iğne ile yapılan düğümlü ilmeklerin oluşmasından meydana gelir”

(Eron,1981: 126). Oyalar, renkli iplerin çeşitli şekillerde düğümlenmesiyle meydana gelen figürlerle, duygu ve düşüncelerin bezendiği en eski el sanatlarındandır.

Anadolu’ da süslenme kültürünün bir parçası olarak üretilmekte ve kullanılmaktadır.

Oya, boncuk oyası, firkete oyası ve iğne oyası olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.1.1.1.3.1 Boncuk Oyası

“Genellikle tığ ile yapılan örgü tekniğidir” (Atay, 2011: 1).

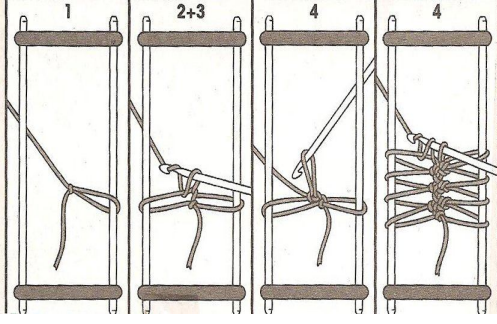
Boncuk oyası yapılırken daha gösterişli olması ve değişik motifler yapabilmesi için ipliğin yanında değişik renk ve özellikte boncuklar da kullanılmaktadır. Bu yüzden boncuk oyası olarak isimlendirilmektedir.

Resim 3: Boncuk Oyası Örneği.

4.2.1.1.1.3.2. Firkete Oyası

Firkete, metal veya plastikten yapılan U şeklindeki yardımcı örgü aracıdır. Örgü ipi firketenin etrafına sarılıp, tığ veya iğne yardımıyla ilmek oluşturulmasıyla firkete oyası oluşturulmaktadır.

Çizim 1: Tığ ile Firkete Oyası Tekniği.

Resim 4: Firkete Oyası Örneği.

4.2.1.1.1.3.3. İğne Oyası

“İğne aracılığı ile ipliğin düğümlenmesi sonucunda oluşturulan ürünlerdir”
(Atay, 2011: 1).

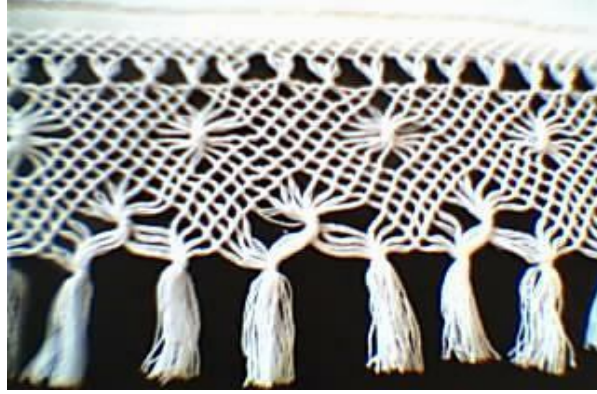

Resim 5: İğne Oyası Örneği.

4.2.1.1.1.4. Bağlama Tekniği ile Üretilen Örgüler

“Düğüm şekline göre makrome ve çarşaf bağlama olarak adlandırılmaktadır. Çarşaf kenarlarına yapılan bağlamalar genellikle dokumanın çözgü iplikleri ile örülmektedirler. Bağlama örgüler, üçgen, kare ve dikdörtgenler meydana getirilecek şekilde oluşturulurlar” (Atay, 2011: 1).

Bağlama tekniği ile örgünün oluşturulması, çözgü iplerinin birbirine düğümlenmesi sistemine dayanmaktadır.

Resim 6: Bağlama Tekniği ile Üretilen Çarşaf Kenarı Örneği.

4.2.1.1.1.4.1. Makrame

“Makrame, (Arapça mikrama: “peçete” ya da “havlu”) makrama ya da mahrama olarak da bilinir, sicim ya da kalın iplerin geometrik desenler oluşturacak biçimde düğümlenmesiyle yapılan el işidir” (Ana Britannica, 2000: c.15, 207).

Düğümlerin bir desen oluşturacak şekilde belli bir düzene göre sıralanmasıyla oluşan makrame, en eski el işi tekniklerinden biridir. Yardımcı bir örme aracına gerek duyulmadan sadece iplerin düğümlenmesiyle oluşturulmaktadır.

Resim 7: Çağdaş Makrome Sanatçısı Andrea Kamasova' dan Takı Örneği.

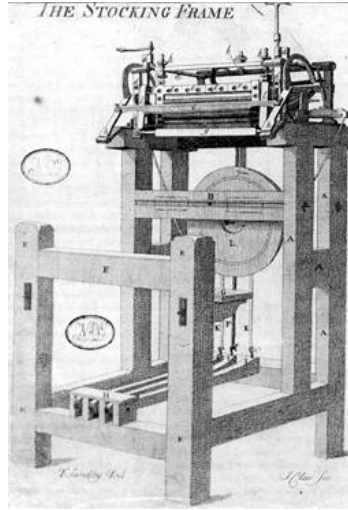

Resim 8: Claire Zeisler, Red Wednesday, 1967.

4.2.1.1.2. Makine Örgüsü

Makineleşme öncesi örme işlemi tığ ve şişler yardımıyla yapılırken, Sanayi Devrimi sonrası geliştirilen örme makineleri ile örme işlemi yapılmaya başlamıştır.

“İlk basit örgü makinesi bir İngiliz din adamı olan William Lee tarafından 1589’ da yapıldı. Lee Kraliçe I. Elizabeth’ e bu makinede örülmüş bir çift ipek çorap sundu. Kraliçe, elle örgü örenleri işsiz bırakmamak için ona patent vermeyi reddetti. Bunun üzerine Lee buluşunu Fransa Kralı IV. Henri’ ye gösterdi. Makinanın kullanıma girmesiyle el örgüsü geriledi” (Temel Britannica, 2003: c.7, 236).

Resim 9: İlk Basit Örgü Makinası.

Örme 2 başlık altında sınıflandırılmaktadır:

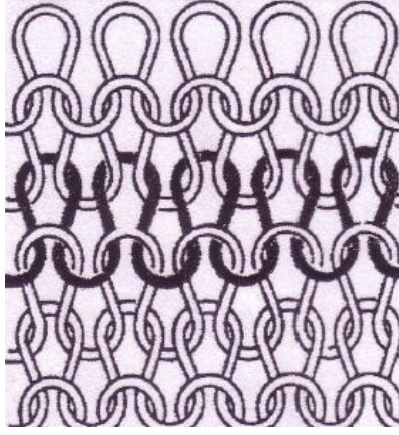
Atkılı örme

Çözümlü örme

4.2.1.1.2.1. Atkılı Örme

“Atkılı örme, tek bir iplik kullanarak ve bu ipliği teker teker hareket eden bütün iğnelerde, tek tek işleme sokarak yan yana oluşan ilmeklerin kumaş eni boyunca birbirine bağlanmaları ile elde edilen örme yüzeyidir” (Gürcüm, 2010: 348).

Atkılı örme yüzeyi, ilmek, askı ve atlamalardan oluşmaktadır. Bunların içinde en önemli olanı ilmektir. Çünkü, ilmek olmadan ipler birbirine tutunamayacağı için örgü oluşamaz.

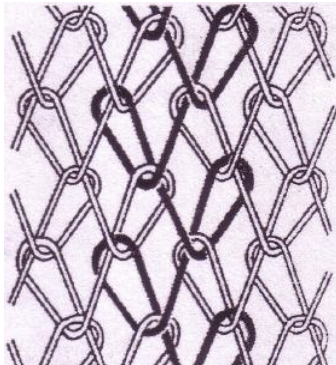
Çizim 2: Atkılı Örme Sistemi.

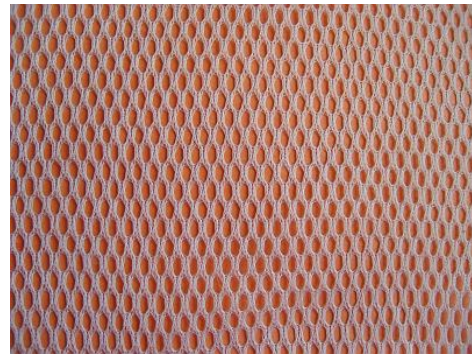
Resim 10: Atkılı Örme Örneği.

4.2.1.1.2.2. Çözümlü Örme

“Çözümlü örme, çözgü levendinden gelen ipliklerin, topluca hareket eden iğnelerden beslenmesi ile üst üste elde edilen ilmeklerin kumaş boyunca birbirine bağlanmaları ile elde edilir” (Gürcüm, 2010: 349).

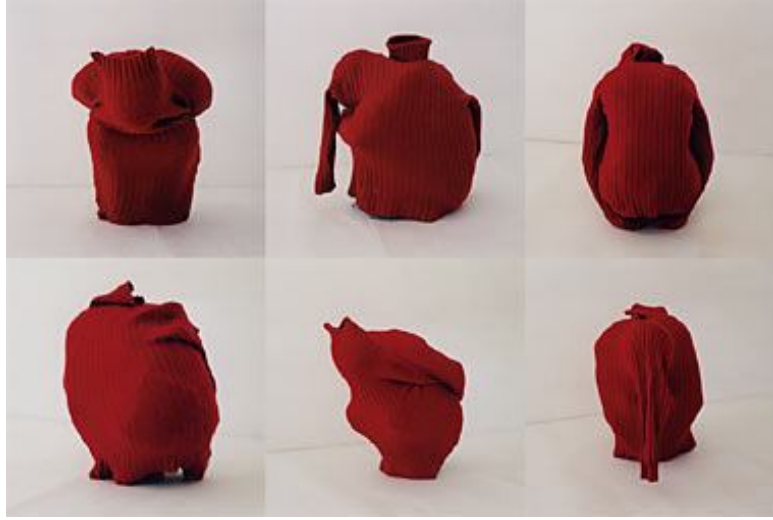

Çizim 3: Çözümlü Örme Sistemi.

Resim 11: Çözümlü Örme Örneği.

Çağdaş tekstil sanatçıları, örmeyi görsel bir anlatım tekniği olarak kullanmaktadır.

Resim 12: Erwin Wurm, Roter Pullover, 2000.

4.2.2. İki İplik Sistemi İle Üretilen Yüzeyler

4.2.2.1. Dokuma

Tanımı:

“Dik açıyla kesişen iki dizi halindeki ipliklerin ya da liflerin düzgün bir biçimde birleşmesiyle elde edilen yüzey” (Büyük Larousse, 1998: c.7, 3284).

“İki veya daha çok iplik grubunun çeşitli şekillerde birbiri arasından, altından, üstünden geçirilerek meydana getirilen ürüne dokuma denir” (Deniz, 1998: 1).

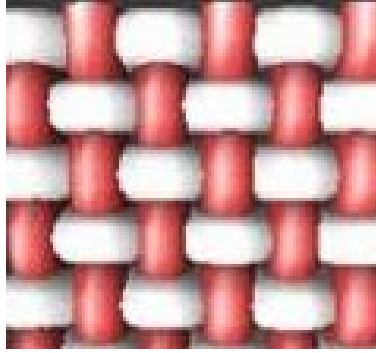
Dokuma; iki iplik sisteminin dikey ve yatay olarak birleşmesinden oluşan yüzeydir. Bu yüzeylerden dikey olana çözgü, yatay olana atkı denir. Dokumada, çözgü iplikleri birbirine paralel ve gergin olarak bulunmaktadır. Çözgü iplikleri, gücülerin aracılığıyla atkı planına bağlı olarak aşağı ve yukarı doğru hareket eder, açılan ağızlıktan mekik yardımıyla geçen atkı ipleri yüzey oluşturur.

4.2.2.1.1. Dokuma Kumaşlarda Örgü Yapısı

Dokuma kumaşlarda örgü yapısı; bezayağı örgü, dimi örgü ve saten örgü olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.1.1.1. Bezayağı Örgü

Bezayağı örgü en basit örgü çeşitidir. Atkı ve çözgü ipleri birbirine sıkıca bağlandığı için en sağlam örgüdür.

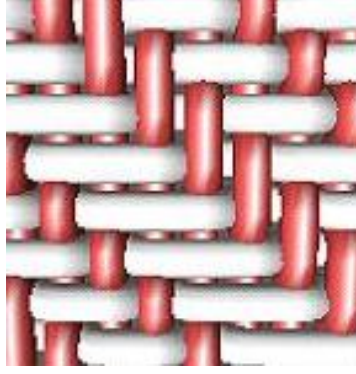
Çizim 4: Bezayağı Örgü.

4.2.2.1.1.2. Dimi Örgü

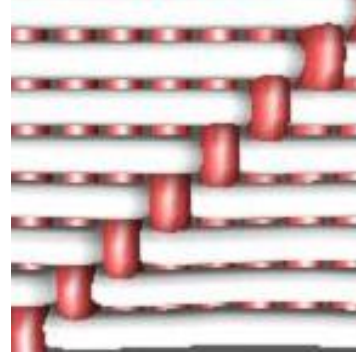
“Dimi örgüler, atkı ve çözgü iplerinin her birinin kendine dik yönde bulunan iki veya daha çok iplik üzerinden geçerek kesiştiği ve bu iplerin kumaş yüzeyinde bulunan uzunluklarının kumaşa göre çapraz yönde yan yana dizilmeleriyle oluşan yapılardır” (Başer, 2004: 85).

4.2.2.1.1.2.1. Sağ Dimi – Sol Dimi

“Dimi çizgilerinin yönüne göre, dimi çizgisinin soldan sağa uzandığı dimi örgülere sağ dimi, ters yönde uzandığı dimi örgülere sol dimi denir” (Başer, 2004: 87).

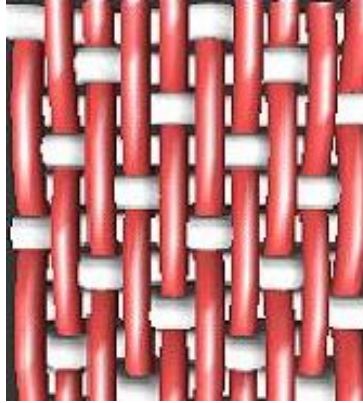
Çizim 5: Sağ Dimi.

Çizim 6: Sol Dimi.

4.2.2.1.1.3. Saten Örgü

“Düzgün ve parlak bir kumaş yüzeyi elde etmek için bağlama noktalarının iki veya daha büyük adımlar uygulayarak yüzeye düzgün biçimde yayılmasıyla oluşur. Saten örgünün diğer adı “atlas” tır” (Başer, 2004: 88).

Çizim 7: Saten Örgü.

4.2.2.2. Dokuma Çeşitleri

Dokuma çeşitleri; mekikli dokumalar, kirkitli dokumalar, dokusuz yüzeyler olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.1. Mekikli Dokumalar

Tanımı :

Dokuma kumaşı oluşturmak için çözgü ipleri ağızlığı açar, mekik yardımıyla atkı ipleri verilir, dokumanın bu şekilde olduğu tezgahlara mekikli dokuma tezgahları denir. Mekikli dokuma tezgahlarında dokunan kumaşlara mekikli dokumalar denir.

4.2.2.2.1.1. Mekikli Dokuma Çeşitleri

Mekikli dokuma çeşitleri; havlı veya ilmeli dokumalar, havlu ve kadife olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.1.1.1. Havlı Dokumalar

“Kumaş yüzeyinde belli bir efekt oluşturmak için iplik demetleri veya ilmekleri oluşturan ve kumaşın yüzeyinden dışarı uzanan iplik uçlarına hav adı verilir” (Şeber, 1995: 131). Bu şekilde üretilen dokumalara ise havlı dokumalar adı verilir.

4.2.2.2.1.1.2. Havlu

Havlu, “Kurulamakta kullanılan havlı, yumuşak dokumadır” (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1998: c.10, 5118).

“Bir grup çözgü ipliği kumaş yüzeyinde ilme ya da halkalar yaparak kumaş yüzeyinde yumuşak bir katman oluşturlar. Böylece kumaşın hacim kazanması ve suyu çekmesi sağlanmaktadır. Türk Havlusu adı verilen bu yapılarda kumaşın her iki yüzünde de ilme oluşturulabilir” (Başer, 2004: 213, 214).

Resim 13: Havlu Örneği.

4.2.2.2.1.1.3. Kadife

“Kadife, yüzeyi kısa ve sıkı havlarla kaplı halde dokunmuş kumaş. Giysilerde ve döşemecilikte kullanılır” (Ana Britannica, 2000: c.12, 385).

“Kadife, belirli uzunlukta bırakılan ipliklerin, dokuma kumaş yüzeyinin tamamını ya da desende belli alanları kaplayarak, ona tüylü bir görünüş verdiği yumuşak bir kumaştır” (Dalsar, 1960: 46). Düz kadife ve fitilli kadife olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.1.1.3.1. Düz Kadife

“Kumaşın yüzeyini kaplayan havların etkin olduğu ve zemin örgünün görülmediği kadife kumaşlara denir. Atkı ve çözgüleri ipek ipliktendir. Kumaşın yüzeyinin tümü havlarla örtölüdür ve genellikle tek renktir” (Dalsar, 1960: 47,48).

Resim 14: Düz Kadife Örneği.

4.2.2.2.1.1.3.2. Fitilli Kadife

Hav atkılarının aynı çözgü ipliklerine bağlanması ve kesilmesi sonucu kumaş yüzeyinde havlı çizgilerin oluştuğu kumaşlardır.

Resim 15: Fitilli Kadife Örneği.

4.2.2.2.2. Kirkitli Dokumalar

“Atkı iplerinin, çözgü iplerinin arasından geçirildikten sonra, desen iplerini veya düğümlerini sıkıştırmak amacıyla kemikten, demirden veya tahtadan yapılmış kirkit adı verilen aletin kullanılmasıyla oluşturulan dokumalardır” (Akpınarlı ve Onuk, 1998: 5).

El dokumalarının bir kısmında atkı ipliğini ve ilmeleri sıkıştırmak amacıyla kullanılan araca “kirkit”, bu aracın kullanılarak üretildiği el dokumalarına da “kirkitli dokumalar” denilmektedir.

Resim 16: Kirkit Örneği.

Kirkitli düz dokumalar; kilim, cicim, zili, sumak ve tapestry olmak üzere 5 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.1. Kilim

Tanımı:

“Kilim, dik ve yatay iplerin birbiri arasından geçirilmesiyle meydana gelen bir dokumadır” (Deniz, 1998: 8).

Kilim, havsız düz dokumalar arasında en çok kullanılan ve bilinen dokuma çeşididir.

Resim 17: Afyon, Bindallı Kilimi.

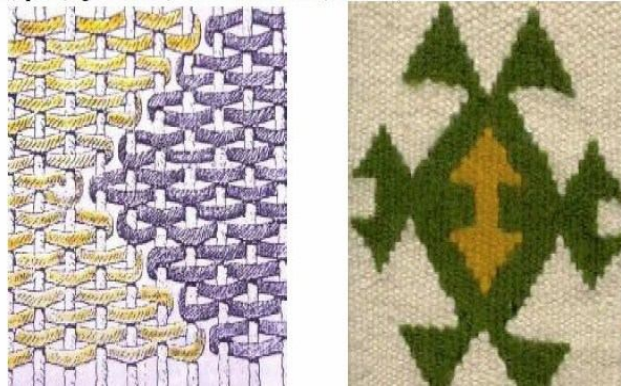
Kilim, ilikli kilim ve iliksiz dikey çizgi olmayan kilimler olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.1.1. İlikli Kilim

Tanımı:

Çözü iplerinin arasından bir alttan bir üstten geçerek çözgü iplerini örtecek şekilde geçen farklı renklerdeki atkı iplerinden oluşur.

“Uzun dikey çizgiler dokunduğu zaman çok uzun yırtık gibi ilikler meydana geleceğinden hem yaygıya yırtık bir görünüş verir hem de pratik ve sağlam olmayan bir yaygı ortaya çıkmış olur” (Balpınar, 1982: 47).

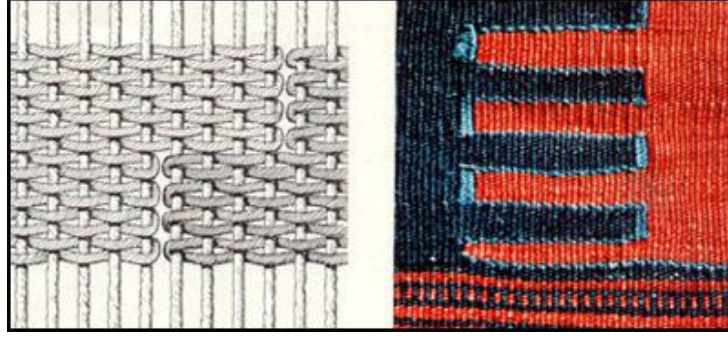

Resim 18: İlikli Kilim Örneği.

4.2.2.2.1.2. İliksiz Dikey Çizgi Olmayan Kilimler

Tanımı:

“İliklerin meydana gelmesini önlemek için, dikey çizgilerden kaçınılarak çoğunlukla çapraz ve enine çizgilerden oluşan desenler dokunur” (Balpınar, 1982: 48).

Resim 19: İliksiz Dikey Çizgi Olmayan Kilim.

4.2.2.2.2. Cicim

Tanımı:

“Cicim kelimesinin cici, sevimli şey kelimesinden aidiyet eki alarak türediği düşünülmektedir. İnce bantlar halinde dokunup sonradan bir araya getirilmiş atkı yüzü dokumalar için kullanılmaktadır” (Balpınar, 1982: 55).

“Kilimlerdeki ve bezayağı dokumalardaki atkı ve çözgü sistemindeki dokumalardan ayrıca, renkli desen ipliklerinin kullanıldığı bir dokuma türüdür. Düz bezayağı dokuma veya atkı yüzü dokuma zeminler üzerine, ince çizgiler halinde “sarma” işlemini andıran bir görünüşte olduğu için, çoğunlukla halk arasında ve bazı yayınlarda düz zeminli dokuma üzerine sonradan iğne ile işlenen bir yaygı türü olarak bilinir” (Balpınar, 1982: 55).

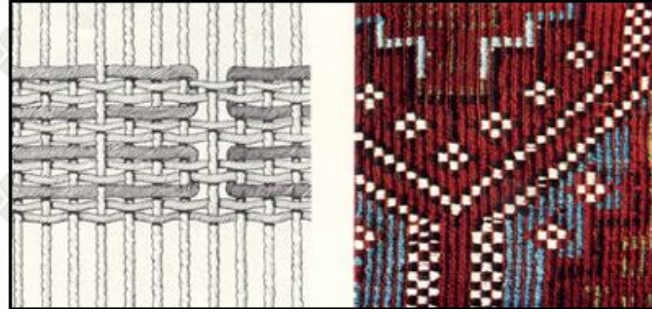

Resim 20: Cicim Dokuma Örneği.

4.2.2.2.3. Zili

Tanımı:

Zili dokumalarda atkı ve çözgü iplerinin dışında renkli desen ipleri bulunur. Bu renkli desen ipleri ön yüzeye atlamalar yaparak motiflerin içini doldurur. Bu şekilde yapılan dokumalara “zili” adı verilmektedir.

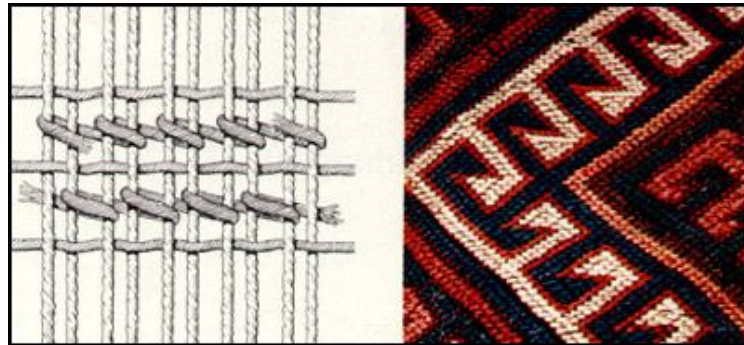

Resim 21: Zili Dokuma Örneği.

4.2.2.2.4. Sumak

Tanımı:

“Sumak kelimesi çözgülerin atkılara sarılması tekniğindeki yaygıların dokunduğu Güney Kafkasya’daki kasabalardan birinin adı olarak kabul edilmektedir. Atkı ve çözgü ipleri dışında ayrıca renkli desen ipleri bulunur. Aynı renkteki desen iplerinin çözgü çiftlerine devamlı olarak sarılması ile dokunur” (Balpınar, 1982: 69).

Resim 22: Sumak Dokuma Örneği.

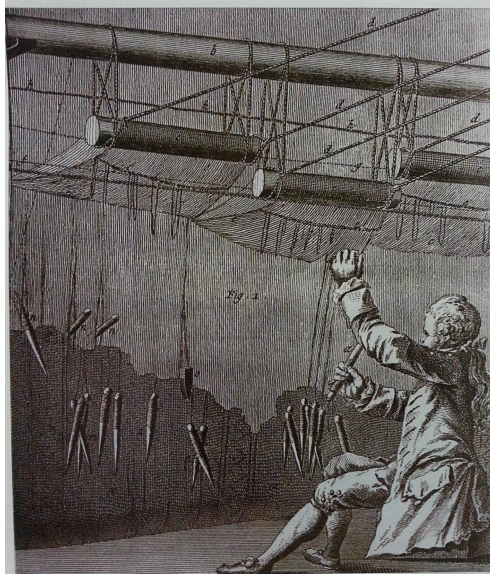
4.2.2.2.5. Tapestry

Tanımı:

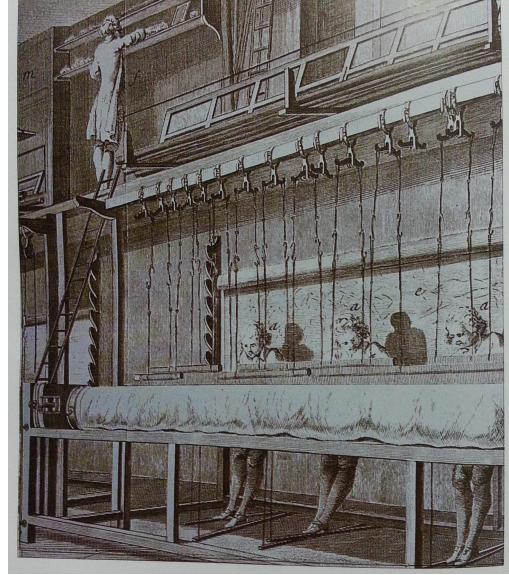
“Fransızca’ da tapisserie sözcüğü “duvar dokumaları” anlamında kullanılmış ve tapis sözcüğünden doğmuş, buradan da İngilizce tapisser sözcüğü oluşmuştur” (Özay, 2001: 2).

“Avrupa dilinde tapestry “dokuma resim” veya “duvar halısı olarak tanımlanmış, 2000 yıl boyunca insanın imgelemi, tapestrylerin belirlediği temalardan izlenmiştir. Ortaçağ ve Rönesans Avrupasında av sahneleri, efsaneler, mitolojik ve tarihsel olaylar, Ortaçağ yaşam biçimi gibi konular çok eski devir dokumacılarının korku, endişe, şüphe, merak ve mutluluklarıyla yoğurulup dönemin temalarını oluşturmuşlardır” (Özay, 2001: 2).

“Tapestrylerin yapımında prensipte aynı olan dikey ve yatay olmak üzere iki çeşit el dokuma tezgahı kullanılmıştır. İlkinde çözgüler tezgahta dikey, ikincisinde ise yatay gerilmiştir. Yüksek atkılı tezgah(dikey) ve alçak atkılı tezgah(yatay) olarak bilinen bu tezgahlar, Hollanda atölyelerinde hause-lisse ve basse-lisse olarak Fransızca sözcüklerle tanımlanırlar” (Özay, 2001: 33).

Resim 23: Tapestry Dokumacılığında Kullanılan Alçak Çözgülü Tezgah.

Resim 24: Tapestry Dokumacılığında Kullanılan Yüksek Çözgülü Tezgah.

“Tapestrylerin ana malzemesi yündür. İspanyol ve İngiliz yünleri en yüksek kalitede üretilmiş ve tapestry yapımı o dönemden itibaren İngiliz yün endüstrisinin gelişmesine neden olmuştur. Atkıların yünden oluştuğu tasarımlarda pamuk çok ender yalnız figürlerin gözlerinin beyazında kullanılmıştır” (Özay, 2001: 32).

Tapestry, Bayeux Tapestry ve gobelin teknik olarak birbirinden farklı olmasına karşın, birbirine çok karıştırılmaktadır. Tapestryler atkı yüzü düz dokumalardır ve desen dokuma işlemi sırasında oluşturulmaktadır. Dokuma tezgahlarında mekik soldan sağa gidip gelirken, tapestrylerde dokunan desenin sınırından dönüş yapılır. Bayeux tapestry renkli yünlerin keten üzerine işlenmesi ile oluşmaktadır, gobelin ise Fransa’ nın tapestry üreticisi Gobelin Ailesi’ nin adını taşıyan Gobelin dokumalarına verilen isimdir.

Tapestryler, Fransız ve Burgonyalı soyluların şatolarında hem dekorasyon (gösteriş amaçlı) hem de izolasyon amaçlı kullanılmıştır.

“Tapestry tasarımında devrim 1516-1530 yıllarında Papa XVIII. Leo’ nun ressam Rafael ve ekibini Brüksel’ e yollayıp, desenlerin Rafael tarafından yapılmasıyla başlamıştır” (Özay, 2001: 20).

Rönesans ile birlikte tapestrylerde, günlük hayat, manzaralar ve kutsal törenler vb. temalara yer verilmiştir. Tapestrynin modasının geçmemesi için kurallar koyulmuş ve bu kurallara uygun olarak üretilmiştir.

Resim 25: The Capture Francis I, 1492-1541.

17. yy' da yeni atölyeler açılmaya devam etmiş, 18. yy da tapestryler Rokoko tarzında ve mefruşat olarak da üretilmiştir. 18.yy' ın sonlarına doğru tapestrylere ilgi azalmış, tapestrylerin yerine duvar kağıtları ve endüstrinin gelişmesiyle motorlu tezgahlarda üretilen dokumalar kullanılmaya başlanmıştır. Buna bağlı olarak tapestry atölyeleri kapanmaya başlamıştır.

Resim 26: The Triumph of Venus, 17. yy.

“19. yy’ da Arts and Crafts akımıyla beraber tapestryler tekrar ilgi görmeye başlamış. Bu akım, “sanat-zanaat ayrımını ortadan kaldırmayı ve endüstrileşmenin karşısında el emeğine dayanan üretimi yeniden canlandırmayı savunmuş, el emeğini ve özgün yaratıcılığı yüceltmıştır” (Özay, 2001: 25).

Bauhaus Okulu’ yla beraber dokuma sanatı farklı boyutlar kazanmıştır. Bauhaus ekolü sanatçılar tapestrylere getirdikleri yeni yaklaşımlarla tapestryden lif sanatına geçişin ilk adımlarını atmışlardır.

Resim 27: Gunta Stölzl, Black/ White, 1924.

4.2.2.2.6. Kirkitli Havlı Dokuma

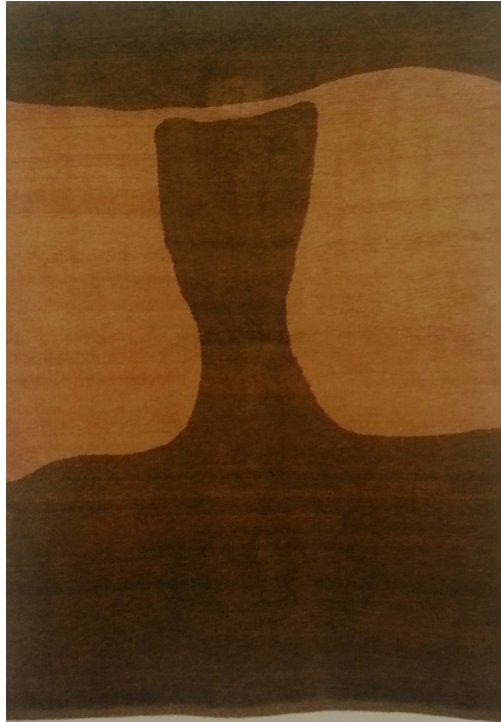
4.2.2.2.6.1. Halı

Tanımı:

Göçebe kültürün bir parçası olan halı yer yaygısı olmasının yanı sıra, kültürün yaşatıldığı bir mirastır.

“Halı, yün, pamuk ya da ipek iplikten çeşitli düğüm teknikleri kullanılarak üretilen yaygıdır” (Ana Britannica, 1998: c.10, 300).

Günümüzde halı tekniği hem geleneksel halı üretiminde hem de çağdaş halı üretiminde kullanılmaktadır. Çağdaş halı tasarımına örnek olarak, Diane Elson, Gary Hume, James Irvine, Kate Blee, Sharon Bowles, Edgard Linares’ ın çalışmaları gösterilebilir.

Resim 28: Sharon Bowles & Edgard Linares, Reverso, 1997.

4.2.2.2.3. Bant Dokumalar

Tanımı:

Enleri dar, boyları uzun olan dokuma türlerine bant dokumalar adı verilmektedir.

Bant dokumalar; plakalı(çarpana) dokumalar ve plakasız(kolan) dokumalar olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.2.2.3.1. Plakalı (Çarpana) Dokumalar

“Ağaç, karton, kalın deri vb malzemelerden köşelerinin sivriliği giderilmiş ve birer delik açılmış olarak, kare ya da çokgen şeklinde hazırlanan dokuma aracına çarpana denir” (Aytaç, 2010: 192).

Resim 29: Çarpana Kartları.

Resim 30: Çarpana Dokuma Örneği.

4.2.2.2.3.2. Plakasız (Kolan) Dokumalar

“Enleri dar, boyları oldukça uzun olan şerit halindeki çözgü yüzlü dokumalara genel olarak “kolan dokuma” adı verilmektedir” (Sarı ve Baş, 2013: 188).

Yün, kıl, pamuk ipliklerle yer tezgahında dokunan, gücü çubuğuyla atkı iplerinin ağızlıktan geçirilip sıkıştırılmasıyla oluşturulan dokumalardır.

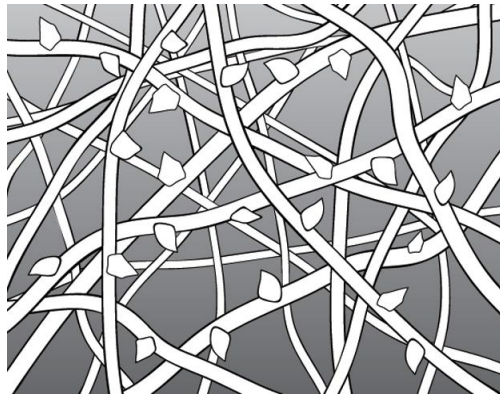
Resim 31: Kolan Dokuma Örneği.

4.2.3 Dokusuz Yüzeyler (Non Woven)

Tanım:

Atkı ve çözgü ipleri kullanılmadan sıkıştırma, püskürtme ve ısıl işlemler uygulanarak, doğal ya da yapay elyaf kullanılarak oluşturulan tüm yüzeylere non- woven yüzeyler denir.

“Nonwoven, tamamı ya da büyük bir kısmı elyaftan oluşan yüzey olarak tanımlanır. Nonwoven yüzeylerin üretiminde ağırlıklı olarak kimyasal lifler kullanılır” (Wulffhorst, 2003: 167).

Resim 32: Non Woven Yüzey.

4.2.3.1. Dokusuz Yüzey Çeşitleri

Dokusuz yüzey çeşitleri el yapımı dokusuz yüzeyler ve endüstriyel dokusuz yüzeyler olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.3.1.1. El Yapımı Dokusuz Yüzeyler: Keçe

Tanımı:

“Keçe, yün, kıl ya da pamuğun ıslak ortamda çiğnenip dövülerek liflerinin birbirine kaynaştırılmasıyla elde edilen örtü, yaygı, çadır ya da giysi yapmakta kullanılan kaba kumaş” (Ana Britannica, 1998: c.13, 139).

Yün liflerinde, nemin, ısının ve basıncın etkisiyle liflerin üst yüzeyindeki pulcuklar birbirine geçerler; tutunur ve ayrılmazlar. Bu duruma “keçeleşme” denir. Yünün bu özelliğinden yararlanılarak keçe elde edilmektedir.

Günümüzde sanatsal çalışmalarında tamamen keçe ve keçe tekniği kullanan çağdaş sanatçılar bulunmaktadır. İlerleyen bölümlerde bu sanatçılara ve çalışmalarına yer verilecektir.

4.2.3.1.1.1. Keçe Üretim Yöntemleri

Keçe, üretim yöntemlerine göre; tepme keçe (ıslak keçe) ve iğne keçe (kuru keçe) olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

4.2.3.1.1.1.1. Tepme Keçe (Islak Keçe)

Keçe yapımında kullanılacak yünler yıkanıp temizlendikten sonra elle veya makinede tiftiklenerek kabartılmaktadır. Tiftiklenerek kabartılan yünler hasır bir yaygının üzerine

serilir, serilen yünler hasır yaygıyla beraber rulo şeklinde sarılır ve dövme-tepme işlemine geçirilir. Eğer keçe üzerine desen çalışması yapılacaksa, dövme-tepme işleminden sonra yaygı açılır, desenler yerleştirilir ve dövme-tepme işlemi tekrarlanır.

Keçe dövme-tepme işlemi makine ya da insan gücüyle yapılmaktadır. Dövme-tepme işleminin ardından pişirme işlemine geçilmektedir. Pişirme işleminde ise yünlerin daha iyi keçeleşmesi için yünler sabunlu su ile ıslatılmaktadır. Yünlerin üzerinde sabunlu su kalmayana kadar su dökülerek çiğneme işlemi yapılmaktadır. Çiğneme işleminden sonra keçelerin suyunun süzülmesi için beklenir ve suyu süzülen keçeler güneşte veya gölgede kurutulmaktadır.

Resim 33: Kepenek Örneği.

4.2.3.1.1.1.2. İğne Keçe (Kuru Keçe)

İğne keçe (kuru keçe) tekniği ile keçe üretilirken ıslak keçede olduğu gibi yünlere sabunlu su ile ıslatma işlemi uygulanmaz. İğne keçe (kuru keçe) yün; iğne yardımıyla yün ya da farklı bir yüzeye tutturulmakta-kaynaştırılmaktadır. Çağdaş tekstil sanatçısı Stephanie Metz' in iğne keçe tekniği kullanarak yapmış olduğu bir çalışmasının görseline yer verilmiştir.

Resim 34: Stephanie Metz, Crouching Figure, 2005.

4.2.3.1.2. Endüstriyel Dokusuz Yüzey Çeşitleri

Üretimi hızlı, maliyeti düşük olan endüstriyel ürünlerdir. Endüstriyel dokusuz yüzeyler; kağıt kumaşlar, telalar ve endüstriyel keçe olmak üzere 3 başlık altında incelenecektir.

4.2.3.1.2.1. Kağıt Kumaşlar

Tekstil liflerinin, kimyasal işlemlerle birbirine tutundurulmasıyla elde edilen yüzeylerdir.

Resim 35: Non Woven Kağıt Kumaş Örneği.

4.2.3.1.2.2. Telalar

Tela, yapıştırıldığı ya da tutturulduğu tekstil yüzeye, dolgunluk kazandıran yardımcı tekstil malzemesidir. Yıkama ve ütöleme işlemleri sırasında yapıştırıldığı-tutturulduğu yüzeyde oluşabilecek form bozukluklarını engeller.

Resim 36: Endüstriyel Dokusuz Yüzey Tela Örneği.

4.2.3.1.2.3. Endüstriyel Keçe

Endüstriyel keçeler, farklı kalitedeki yünlerin ayrıştırılıp tamamen makinelerde üretilen keçelerdir.

Resim 37: Endüstriyel Keçe Örneği.

5. Dikiş

Tanımı:

“İki parçayı (kumaş veya deri) birleştirmek için yakın aralıklarla (elle ya da makineyle) geçirilen iplik yoludur” (Büyük Larousse, 1998: c.6, 3159).

Dikiş bilinen en eski el sanatlarından biridir. İnsanlar örtünme ihtiyaçlarını karşılamak için ilk başlarda kumaşları vücutlarına çeşitli şekillerde sarmış, bağlamışlardır. Tahta ve kuş kemiklerinden basit dikiş araçları-iğne yapmışlar, yaptıkları basit iğnelerle ip ve kumaş parçaları yardımıyla kumaşları birbirine birleştirmişlerdir.

Resim 38: Andrew Schneider, Drawing No 4, 2013.

5.1. Dikiş İle Yapılan Uygulama Çeşitleri

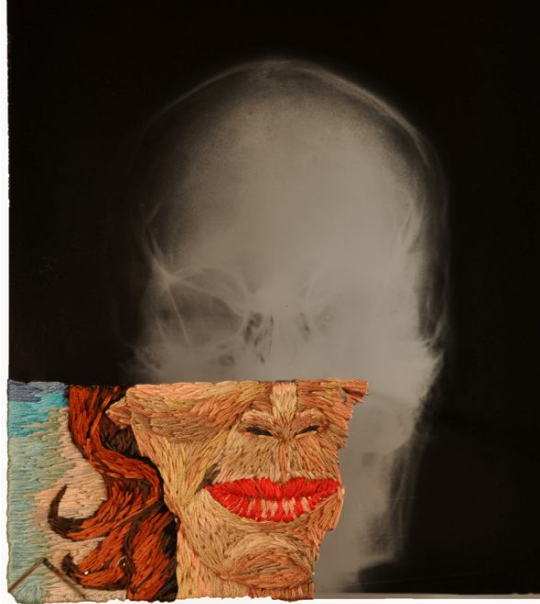
Dikiş ile yapılan uygulama çeşitleri; nakış, kırkpare-patchwork, aplike, yorgan yüzü olmak üzere 4 başlık altında incelenecektir.

5.1.1. Nakış

Nakış, tekstil yüzeyleri süslemek için renkli ipler kullanarak elde veya makinede yapılan bir süsleme tekniğidir.

“Nakış kumaş üzerine pamuk, keten, ipek ya da metal iplik kullanılarak iğneyle yapılan bir süsleme sanatıdır... Eskiçağdan kalma mağara resimlerinden anlaşıldığına göre, nakış ilk olarak giysileri bezemekte kullanılmıştır. Pers, Asur, Babil duvar resimlerinde el işiyle süslenmiş giysiler görülür” (Temel Britannica, 2003: c.7, 44).

“...Nakış (işleme), pamuk ya da ipekten yapılmış, beyaz ya da renkli, kalın ve ince kumaşlar bazen de keçe ve deri üzerine; ipek, yün, keten, pamuk, metal vb. iplikler kullanılarak elde veya makinede iğne veya tığ ile düz ve kabarık değişik iğne teknikleri yardımı ile yapılan süslemelere denilmektedir” (Erdal, 2005: 14).

Resim 39: Matthew Cox, Lips, 2011.

Resim 40: Cayce Zavaglia, Greg and I, 2012.

5.1.2. Kırkpare-Patchwork

Tanımı:

“Anadolu’ da kırkyama, kırkpare ve yamalı bohça gibi isimlerle anılan ve tüm dünya çapında tanınan patchwork; kare, üçgen vb. geometrik biçimlerde kesilmiş çeşitli renk ve desende kumaş parçalarının belirli bir düzene göre yan yana getirilip dikilmesi tekniği ve bu teknikle oluşan el sanatı ürünüdür” (Göksel, 2010: 477).

Yoksulluk ve ziyan etmeme kavramlarını aynı isim altında barındıran kırkpare eski kıyafetlerin yenilenmesinde, artık kumaşların değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Lif sanatında bu teknik kullanılarak yapılan çalışmalara “patchwork” denilmektedir.

Resim 41: Luke Haynes, Amelie, 2014.

5.1.3. Aplike

Tanımı:

“Aplike, (Fransızca applique: üstüne uygulama), dokumanın üstü kapatılarak yapılan işleme türüdür. Desen dokumaya sarma ya da fistoyla tuturulur” (Ana Britannica, 2000: c.2, 247).

Pacthwork ile aplikeyi birbirinden ayıran en önemli özellik; patchworkte değişik renk ve ebatlardaki kumaş parçaları birbirine eklenmektedir. Aplikede ise aplike yapılacak kumaş, zemini oluşturan kumaş üzerine dikilmekte ya da yapıştırılmaktadır. Aplikenin kullanım amacı süsleme ve tekstil yüzey üzerinde bulunan bir kusuru kapatmadır.

“Yama ve yoksulluk kaynaklı olarak ortaya çıkan patchwork ve aplike sanatı, ilk olarak Mısır’ da görülmüştür. Ancak kısa bir sürede el sanatı olarak benimsenmiş ve Amerika Kıtası’nın keşfi ile daha da yayılmıştır” (Göksel, 2010: 477).

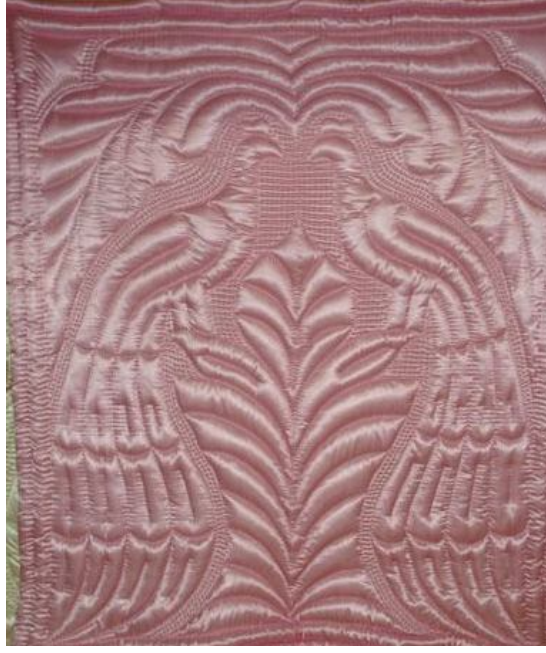
Resim 42: Ramazan Bayrakoğlu, Alexandra Maria Lara, 2008.

5.1.4. Yorgan Yüzü

Tanımı:

Yorgan, Anadolu’ da bir çeyiz geleneğidir. Yün veya pamuktan hazırlanan yorgan üzerine çeşitli hayvan, çiçek ve geometrik şekiller dikilerek işlenmektedir.

“Kökeni Orta Asya Türk boylarına kadar uzanan yorgan Anadolu’ da Oğuz ve Türkmen Boyları’nda kullanılan işlevsel bir eşyadır. Anadolu’ da yerleşik hayata geçildikten sonra yorgancılık sanatının Selçuklu ve Osmanlılarda geliştiği görülmektedir” (Özpulat, 2010: 483).

Resim 43: Yorgan Yüzü Örneği.

6. BASKI

Tanımı:

“Boyar maddelerin belirli bir desen doğrultusunda tek renk veya çok renkli olarak kumaşa aktarılması işlemidir” (Bahriyeli ve Özkendirici, 2009: 157).

Baskıcılığın tarihçesi hakkında kesin olmamakla beraber farklı bilgiler ve bulgulara rastlanmaktadır. Baskıcılık, mağara döneminden günümüze kadar gelen bir süreçtir.

6.1. Baskı Metotları

Tekstil yüzeyleri desenlendirmek için farklı baskı metotları kullanılmaktadır. Baskı metotları; el baskısı (ahşap kalıp baskı), rulo baskı, şablon-film baskı ve dijital baskı olmak üzere 4 başlık altında incelenecektir.

6.1.1. El Baskısı (Ahşap Kalıp Baskı)

“El baskıcılığında basılacak şekil tahta kalıplara çıkıntı halinde oyulur. Boya patı hazırlandıktan sonra keçeden yapılmış bir ıstampaya emdirilir. Kalıplar ıstampa üzerine basılarak çıkıntı kısımlar boyanır. Bu boyalı kalıplar kumaş üzerine basıldığında basılan yerler boyanmış olur” (Bülbül, 1998: 31).

Resim 44: Ahşap Baskı Kalıpları.

6.1.2. Rulo Baskı

“Rulo baskıda desen bakır silindire gravür olarak işlenir. Yani renk basılacak yerler aşındırılır. Oluşan oyuklar baskı patı teknesinde dönen silindirik fırçalar yardımıyla baskı patı ile doldurulur. Fazla boya, keskin rakle bıçağı ile sıyrılarak alınır ”
(Bahriyeli ve Özkendirci, 2009: 159). Her renk için ayrı bir desen silindirine ihtiyaç vardır.

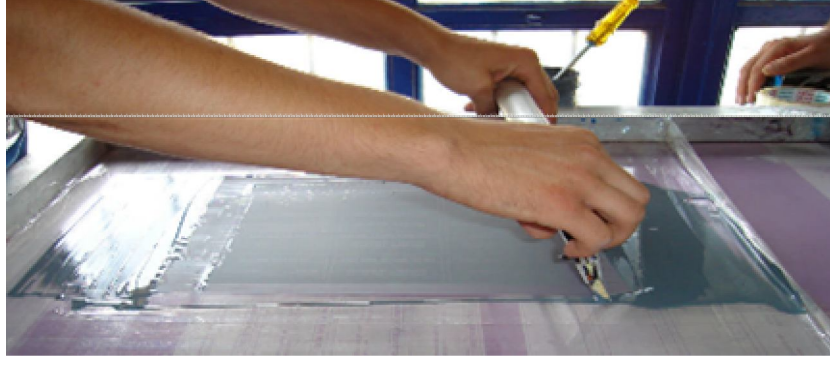

Resim 45: Baskı Silindiri.

6.1.3. Şablon-Film Baskı

“Film baskıcılığında basacak kısımların açıkta bırakılıp diğer kısımların boya geçirmeyen lak ile kapatıldığı elek bezleri kullanılır. Bu elek bezlerine gaze denir. Elekler tahta veya metalik bir çerçeveye gerili olarak kullanılır. Baskı işlemi, boya patının tahta veya kauçuk bir rakle ile bastırılmasıyla gazenin açık kısımlarından kumaşa geçirilmesidir” (Gürcüm, 2010: 471).

Öncelikle basılmak istenen desenin renk sayısı kadar filmleri hazırlanmaktadır. Hazırlanan filmlerden her renk için baskı şablonları oluşturulmaktadır. Bu şablonlarda ki, açıkta kalan kısımlardan boya geçerek baskı işlemi gerçekleşmiş olur.

Resim 46: Şablon-Film Baskı Uygulaması.

6.1.4. Dijital Baskı

Basılacak desenin bilgisayar ortamında hazırlanması ve kağıt, kumaş vb. istenen yüzeye uygulanması işlemidir. Dijital baskı, günümüzde kullanım alanı en geniş olan ve baskı maliyeti düşük olması sebebiyle en çok tercih edilen baskı metotlarından biridir.

Resim 47: Dijital Baskı Makinesi.

7. LİF SANATI

Bu bölümde, tapestryden lif sanatına geçiş süreci, lif sanatında üçüncü boyut ve günümüz uluslararası ve ulusal lif sanatçılarının çalışmalarına yer verilecektir.

İnsanlık tarihi boyunca lif ve lif esaslı malzemelerden yapılan ürünler örtünme ve günlük hayatı kolaylaştırma gibi farklı amaçlarla kullanılmıştır. Bu malzemeler, geçmişte her ne kadar günlük yaşamı kolaylaştırma amaçlı kullanılsada zamanla sanata dahil olmuştur. Böylelikle sanat kavramı içerisinde yeni anlamlar-işlevler kazanmıştır.

“Lif sanatının oluşumu Endüstri Devrimi ile başlayıp günümüze kadar uzanan bir süreçtir. Bu süreç içerisinde tekstil sanatları, resim, heykel, mimari gibi güzel sanatların değişik kollarıyla etkileşim halinde olmuş ve teknolojik gelişmelere paralellik göstererek bugüne ulaşmıştır” (Çınar, 2007: 47).

Tanımı:

Lif sanatı, lifli malzemeler kullanılarak, sanatçıların klasik ya da kendilerine özgü tekniklerle oluşturduğu sanatsal çalışmalardır. Lif ve lif esaslı doğal ya da yapay malzemeleri kullanarak yapılan, estetik değerler içeren sanat çalışmalarına verilen genel isimdir.

“Lif sanatı (fiberart), lif ya da lifli malzemeler kullanılarak oluşturulmuş, başka hiçbir teknik ve malzeme ile benzeri oluşturulamayacak, yüksek estetik değere sahip sanat yapıtlarının ve bu yapıtları kapsayan akımın adıdır” (Özpınar, 2009: 24).

“Dokuma sanatının evriminde, Avrupa duvar dokumalarının bir uzantısı olarak görülen tapestry, 1920’ lerde başlayan çalışmalarla yeni bir kimlik kazanmıştır. Bu dönemde eski teknik ve malzemeler yeterli görülmemiş, düz bir yüzeyde derinlik aramak yerine, üç boyutlu yapıtların oluşturulmasında her çeşit yeni malzeme ve teknikler denenmiştir. Modern tapestry, yeni tanımında son otuz yıldır Lif Sanatı (Fiber Art) deyimi ile adlandırılan yeni bir sanat türüne dönüşmüştür” (Özay, 2001: 2).

Tapestry sanatçılarının klasik dokuma tezgahlarında ürettikleri tekstiller teknik ve estetik olarak, özellikle 1960' lı yıllardan itibaren yeterli gelmemeye başlamıştır. Bu nedenle kendi tekniğini oluşturan tekstil sanatçıların özgün çalışmaları lif sanatı olarak adlandırılmaktadır.

7.1. Lif Sanatına Genel Bakış

Geçmişten günümüze en çok kullanılan lifler, yün, ipek, ağaç, bitki ve meyve lifleridir. Bu liflerin gerek ulaşılabilirlikleri gerek yapısal özellikleri bakımından sanatçılar tarafından tercih edilmesinde etkili olmuştur. Lif sanatında ilk başlarda etkin malzeme yün-keçedir fakat zaman içerisinde sanatçıların yeni arayışlara girmesi lif sanatına yeni teknik, malzeme ve terimler kazandırmıştır. 1920 ve 1930' lu yıllarda ilk deneysel çalışmalar Anni Albers ve Gunta Stölzl tarafından Almanya'da yapılmaya başlanmıştır.

Resim 48: Anni Albers, Black White Yellow, (Designed 1926) 1967.

“Lif sanatının erken örnekleri 1950’ lerde Doğu Avrupa’da üretilen anıtsal formlarla ve üç boyutlu konstrüksüyonlarla, Amerika’ da üretilen el dokumalarıyla kendini göstermiştir” (Akbostancı, 2011: 9).

Sanatçılar tezgahtan bağımsızlaşmalarıyla beraber, lifli malzemelerle ürettikleri çalışmalara hacim de ekleyerek üç boyutlu çalışmalar üretmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda lif sanatında üçüncü boyut kavramı oluşmuştur. Bu çalışmalar literatürde soft sculpture (yumuşak heykel) diye de adlandırılmaktadır. Soft sculpture (yumuşak heykel), lif ve lif esaslı, doğal ya da yapay, dokunmuş ya da dokunmamış her türlü malzemelerin kullanıldığı çalışmalara verilen genel isimdir.

“Yumuşak malzemeler kullanılarak yapılan üç boyutlu heykelsi çalışmalar, heykel ve tekstil kavramlarını birleştirmektedir” (Baizerman, 2004: 196).

Eva Hesse, 1960’ lı yıllarda yumuşak malzemelerle çalışmalar yapan sanatçıların başında gelmektedir. Çalışmalarında kauçuk, cam elyafı, sentetik malzemeler kullanmıştır.

Resim 49: Eva Hesse, Contingent, 1969.

“Yumuşak heykel akımı içinde, Françoise Grossen, Harmony Hammond, Richard Serra, Robert Morris ve Hannah Wilke’ nin çalışmaları görülmektedir” (Billetler, 2000: 11).

Resim 50: Francoise Grossen, Inchworm I, 1976.

Robert Morris' in 1960' lı yıllarda keçe ile oluşturduğu iki ve üç boyutlu çalışmalar soft sculpture (yumuşak heykel) kavramına örnek olarak verilebilmektedir. Sanatçı keçeleri şeritler halinde keserek serbest formalar oluşturmuştur.

Resim 51: Robert Morris, Untitled, 1967.

Resim 52: Robert Morris, Untitled, 1967.

“Lif ve heykel kavramını birleştirerek lif sanatına üçüncü boyutu katan iki önemli sanatçı vardır. Bunlar Amerika’ da Lenore Tawney ve Avrupa’da Magdalena Abakanowicz’ dir. Üç boyutlu heykelsi formlarda yaptıkları çalışmalar ile lif sanatına üçüncü boyut kavramını kazandırmışlardır” (Billetler, 2000: 2).

“Magdalena Abakanowicz anıtsal formalar yaratmak için dokumayı dinamik bir heykel tekniğı haline dönüştürdü. Onun lifi devrimci kullanımı ve tekniğı yenilikçi yaklaşımı 1960 ve 1970’ lerde sanatçıyı etkin bir güç haline getirmiştir” (Oyman, 2012: 3).

“1962’ de düzenlenen 1. Lozan Bienali’ nde Magdalena Abakanowicz’ in üç boyutlu çalışmaları yer aldıktan sonra bu teknik yaygınlaşmaya başladı. Tapestryler duvara asılan bir obje olmaktan çıkarak tamamen üç boyutlu-hacimli bir hal aldı.” (Cotton, 2012: 4).

Magdalena Abakanowicz; kenevir, sicim, sisal, jüt, çuval bezi kullanarak yaptığı heykelsi, üç boyutlu çalışmalar hem malzeme hem de teknik olarak, soft sculpture (yumuşak heykel) kavramının ilk örneklerindendir. Magdalena Abakanowicz ve çalışmaları hakkında ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı bilgi verilecektir.

“Lifli malzeme kullanımının çoğalması, yalnız sanatçılar için özel bir ilgi alanı oluşturmamış, tüm dünyadaki sanat dergileri bu dokuların kullanıldığı sanat yapıtlarını dünyaya tanıtmışlardır. Kenevir, sicim, jüt gibi malzemeler sanatçı dokumacıların kullandığı malzemeler durumuna gelmiş ve güzel sanat kavramından arınarak, iplik veya lif ile bir sanat ekolü oluşturmuştur” (Oyman, 2012: 2, 5).

Başlangıçta lif sanatında etkin olan örme, kağıt yapımı, keçe, baskı, dikiş gibi temel tekniklere daha sonra gelişen teknolojide dahil olmaya başlamış ve makinelerle üretilen özel kumaşlar, dijital baskı vb. yöntemler etkin olmuştur. Teknoloji ve gelenekselin bir arada kullanıldığı çalışmalar da lif sanatına dahil olmuştur.

Sheila Hicks, çalışmalarında dokuma tekniğinin yanı sıra serbest çözgü iplerini çeşitli şekillerde sararak kendine özgü tekniğı ile çalışmalar yapmaktadır.

Sheila Hicks, lif sanatının geniş kitlelere yayılması ve beğenilmesini sağlayan önemli lif sanatçılarından başında gelmektedir.

Resim 53: Sheila Hicks, Comprime II, 1967.

“Yirminci yüzyıl, bir sorgulama ve malzemelerin yeniden değerlendirilmesi dönemi olarak karakterize edilmiştir. 1950’lerden bu yana sıra dışı malzemelerin kabulünde, hem sanat hem de zanaat dünyasında büyük tartışmalar yaşanmıştır” (Oyman, 2012: 1, 2).

“1960’larda Olga de Amaral ve Ed Rossbach bükme sanatının olanaklarını araştıran öncüler olmuşlardır. Amaral’ın kıvrımlı, ağır, duvara asılan süslemelerine yaygın olarak örülmüş duvarlar adı verilir” (Özay, 2001: 51).

Çalışmalarında çeşitli doğal ve yapay lifler, alçıtaşı, metal vb. materyaller kullanan sanatçı kendi geliştirdiği tekniği ile çalışmalar yapmaktadır. Kullandığı materyallerin katlanma, bükülme gibi fiziksel özelliklerinden yararlanarak duvar görünümlü büyük ebatlarda çalışmalar yapmaktadır. Olga de Amaral’ın bu çalışmaları altın duvarlar olarak da adlandırılmaktadır.

Resim 54: Olga de Amaral, Alquimia XIII, 1984.

Ed Rossbach'ın kağıt ve plastik malzemelerle oluşturduğu yüzeyler lif sanatında yeni bir akım başlatmıştır. Kağıt ve plastik malzemelerin kolay katlanabilme ve şekil alma özelliğinden yararlanarak üç boyutlu formlar oluşturmuştur.

Resim 55: Ed Rossbach, Paper Work, 1968.

“20. yy sanatçılarının deneysel eserlerinde bir ifade aracı olarak tekstilleri kullanması, tekstil sanatları ile plastik sanatlar arasındaki iletişimi arttırmıştır. Feminist Art, Fluxus, Performance Art veya Land Art gibi modern sanat hareketlerinde, lif kökenli eserler yer almıştır” (Akbostancı, 2011: 9).

Tekstil esaslı malzemeler kullanarak çalışmalar yapan sanatçıların dışında, doğal malzeme arayışları ve önerilerinde bulunan sanatçılarda vardır. Bu malzemeler genellikle yaprak, tohum, kök, dal gibi doğal malzemelerdir. Bu tür doğal malzeme ile çalışan sanatçılar aynı zamanda “Naturel Art” bağlamında da değerlendirilmektedir.

Ceca Georgeova’ nın dulavrat otu, Hillary Fayle ve Susanna Bauer’ in yaprak, Beili Liu’ nun devedikeni çiçeği kullanarak yaptığı çalışmalar örnek olarak verilebilmektedir.

Resim 56: Ceca Georgieva, Chinses Lantern.

Resim 57: Susana Bauer, Core.

Resim 58: Beili Liu, Encirclement, 2006-2007.

7.2. Çağdaş Lif Sanatçıları ve Çalışmalarından Örnekler

Bu bölümde, çağdaş lif sanatçılarının yanı sıra tekstil malzemesi kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapan sanatçılara da yer verilmiştir. Sanatçılar alfabetik sıra dahilinde incelenmiştir.

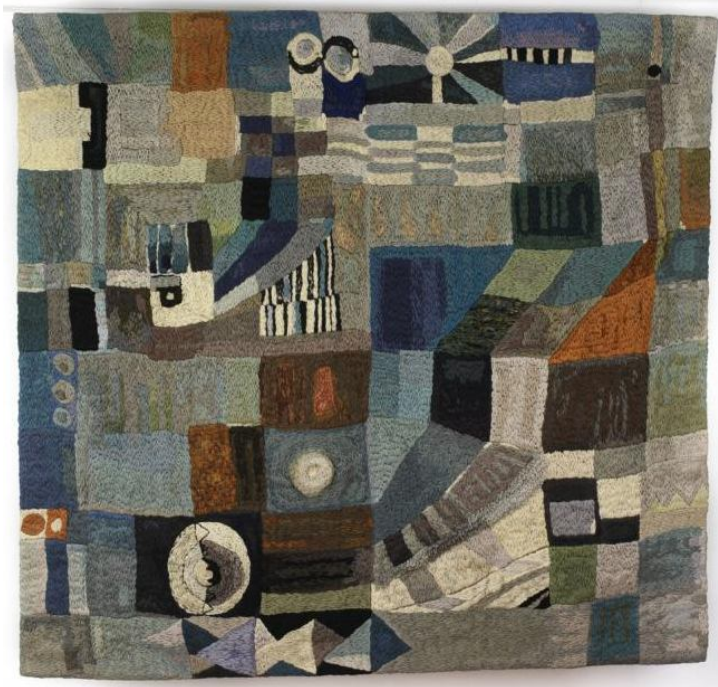
7.2.1. Aurelia Munoz (1926-2011)

1926 yılında Barselona’ da doğan sanatçı, doğal tekstil lifleri ile çalışmalar yapmıştır. İlk çalışmalarında baskılı tekstiller kullanmış daha sonra patchwork ve nakış tekniği ile çalışmalar yapmıştır.

Sanatçının, makrome tekniği ile oluşturduğu serbest formlarda iki ve üç boyutlu çalışmaları bulunmaktadır. Sanatçının çalışmaları, Museum of Modern Art Kyota Japan, The Art Institute of Chicago, Royal Scottish Museum Edinburg gibi başlıca müzelerin koleksiyonunda yer almaktadır.

Resim 59: Aurelia Munoz.

Resim 60: Aurelia Munoz, Ocell blau/ blue bird, 1966.

Resim 61: Aurelia Munoz, Tres Personatges.

Resim 62: Aurelia Munoz, Vegetals, 1976.

Resim 63: Aurelia Munoz, Ens Mystic, 1977.

7.2.2. Başak Badur Özkendirci

Başak Badur Özkendirci, 1998 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü'nden mezun olmuştur. Görsellerine yer verilen “ Anadolu Tanrıçaları ” serisinde sanatçı, tapınma ve tanrıça kavramlarını, örme ve dokuma tekniklerini kullanarak yorumlamıştır.

Resim 64: Başak Badur Özkendirci, Dokuma Tanrıçalar Serisi Umay, 2011.

Resim 65: Başak Badur Özkendirci, Aşıkların Tanrıçası Mezula, 2011.

Resim 66: Başak Badur Özkendirci, Güneş Tanrıçası Arrina, 2011.

Resim 67: Başak Badur Özkendirci, Ninatta & Kulitta, 2013.

Resim 68: Başak Badur Özkendirci, Uttu, 2014.

7.2.3. Carole Baillargeon

Sanatçı çalışmalarında şişe mantarı, günlük yaşamda kullanılan nesneleri ve eski giysileri kullanmaktadır. Şişe mantarlarını birbirinin tekrarı olacak şekilde bir araya getirerek, günlük yaşamda kullanılan nesneleri ve giysileri ise çeşitli şekillerde keserek iç içe ve üst üste geçirerek, üç boyutlu serbest formlar oluşturmaktadır.

Resim 69: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008.

Resim 70: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008.

Resim 71: Carole Baillargeon, Exposition a Diagonale, 2008.

Resim 72: Carole Baillargeon, Elément, 2008.

Resim 73: Carole Baillargeon, Robe Souvenir.

7.2.4. Cecile Dachary

1963 yılında Fransa’ da doğan sanatçı, çalışmalarında insan bedeni ve zaman kavramlarına yer vermektedir. İnsan bedenini ve organlarını, yıpranmış kumaş, ip gibi malzemeleri kullanarak dikiş, nakış ve örme teknikleri ile yeniden anlamlandırmaktadır. Sanatçı çalışmalarını oluştururken insan bedeninin bir bölümüne veya sadece bir organa odaklanarak, farklı tekniklerle yorumlamaktadır.

Resim 74: Cecile Dachary, Les Mains Liées, 2006.

Resim 75: Cecile Dachary, *Organe Noir*, 2008.

Resim 76: Cecile Dachary, *Organes*, 2011.

Resim 77: Cecile Dachary, Pis de Seins, 2009.

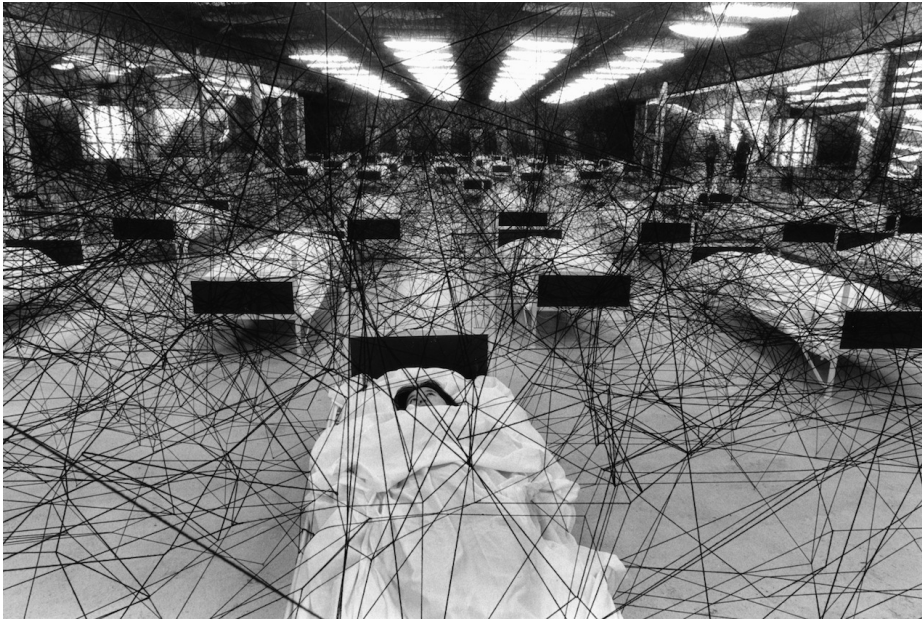

Resim 78: Cecile Dachary, Partie de Jambes en L' air, 2013.

7.2.5. Chiharu Shiota

1972 yılında Japonya’ da doğan sanatçı, 1996 yılından bu yana Almanya’ da yaşamakta ve çalışmalarına burada devam etmektedir. Sanatçı çalışmalarını sarma ve örme tekniğini kullanarak oluşturmaktadır.

İnsana ait değerleri iplerle örümcek ağı şeklinde örerek yeniden anlamlandırmaktadır. İplerle örerek oluşturduğu örümcek ağları ile hafıza ve bireyin toplumdaki yeri ve diğer bireylerle ilişkilerini sorgulamaktadır.

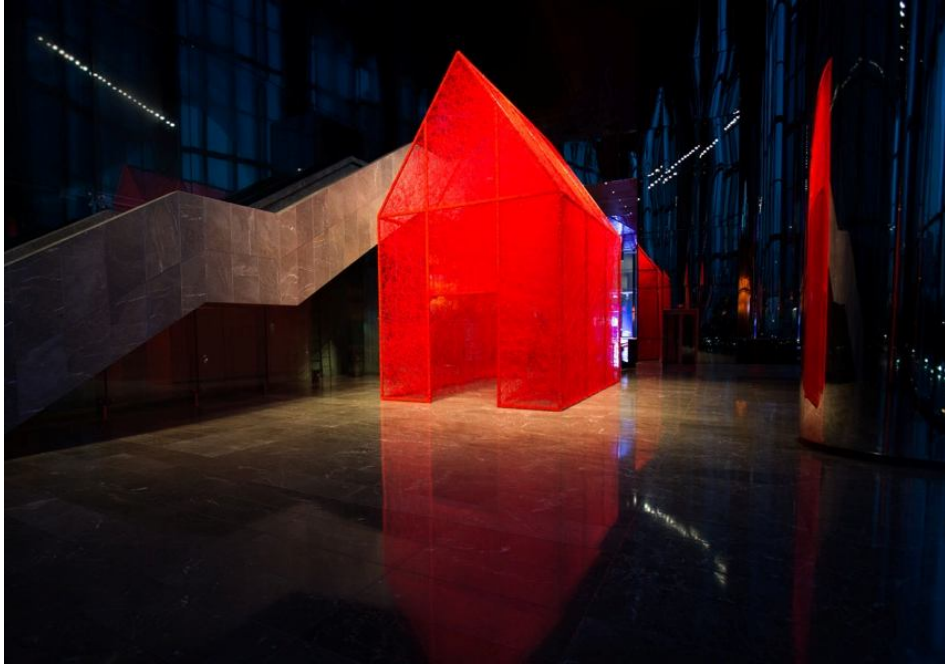
Resim 79: Chiharu Shiota, During Sleep, 2000.

Resim 80: Chiharu Shiota, Dialogue From DNA, 2004.

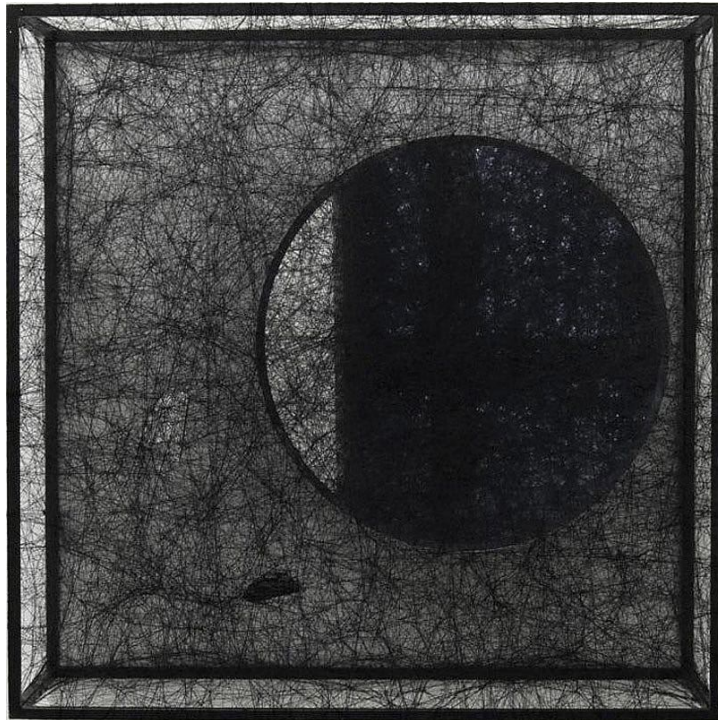
Resim 81: Chiharu Shiota, After The Dream, 2009.

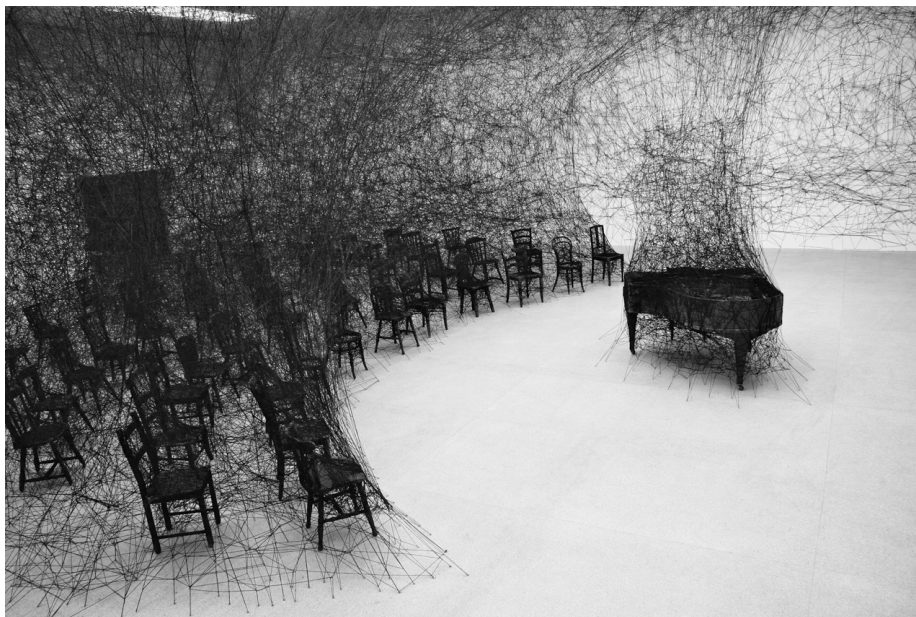
Resim 82: Chiharu Shiota, İlk Ev, 2014.

Resim 83: Chiharu Shiota, State of Being (Piano), 2014.

Resim 84: Chiharu Shiota, Trauma/ Alltag (Mirrors), 2007.

Resim 85: Chiharu Shiota, In Silence, 2008.

7.2.6. Erwin Wurm

1954 yılında Avusturya’ da doğan sanatçı, polyester, plastik, ahşap, bronz, tekstil örme yüzeyler kullanarak çalışmalar yapmaktadır.

Kullandığı malzeme ve tekniklerle çalışmalarında insan bedeni, fiziksel görünüş, psikoloji ve politik yaklaşımlar üzerinde durmaktadır. Sanatçı çalışmalarında giysi ve üniformanın insan bedeni ve psikolojisi üzerinde oluşturduğu baskıya yer vermektedir.

Resim 86: Erwin Wurm, Red, Stockings II, 1997.

Resim 87: Erwin Wurm, The Artist Who The World, 2006.

Resim 88: Erwin Wurm, Untitled, 2008.

Resim 89: Erwin Wurm, Ich Über, 2008.

Resim 90: Erwin Wurm, My Time II, 2009.

Resim 91: Erwin Wurm, French Police Cap, 2010.

Resim 92: Erwin Wurm, Performative Sculpture, 2011.

7.2.7. Günnur Özsoy

1969 yılında Ankara’da doğan sanatçı, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü’nden mezun olmuştur. Sanatçı çalışmalarında keçe, bronz, polyester ve alüminyum kullanmaktadır. Sanatçının iki ve üç boyutlu serbest formlarda çalışmaları bulunmaktadır. Özellikle geleneksel keçe tekniğine çağdaş yorum getirerek çalışmalar yapmaktadır.

Resim 93: Günnur Özsoy.

Resim 94: Günnur Özsoy.

Resim 95: Günnur Özsoy.

Resim 96: Günnur Özsoy.

Resim 97: Günnur Özsoy.

7.2.8. Jagoda Buic

1930 yılında doğan sanatçı, çalışmalarını ilk olarak 2. Lausanne Bienali'nde sergilemiştir. Dokuma duvarlar olarak adlandırılan çalışmaları lif sanatında hem teknik hem de boyut olarak önemli bir yere sahiptir.

Dokuma tekniği ile oluşturduğu çalışmalarında genellikle koyu renkler ve kaba-kalın dokulu lifler kullanmaktadır.

Resim 98: Jagoda Buic.

Resim 99: Jagoda Buic, Fallen Angel, 1967.

Resim 100: Jagoda Buic, Blue Variations, 1971.

Resim 101: Jagoda Buic, Wind and Water, 1973.

Resim 102: Jagoda Buic, Blue Tree, 1980.

Resim 103: Jagoda Buic, Colombe Blesee II, 1987.

Resim 104: Jagoda Buic, Wind Rose, 1987.

7.2.9. Joana Vasconcelos

1971 yılında Fransa’ da doğan Portekiz asıllı sanatçı, tığ örgüsü ve dikiş tekniklerini kullanarak çalışmalarını oluşturmaktadır.

Sanatçı, insan ve hayvan bedenlerini örgü ve dantel tekniklerini kullanarak yeniden yorumlamaktadır. Sanatçının, iki ve üç boyutlu çalışmalarının yanı sıra iç mekan enstelasyonları da bulunmaktadır.

Resim 105: Joana Vasconcelos, Top Model, 2005.

Resim 106: Joana Vasconcelos, Super Napron, 2005.

Resim 107: Joana Vasconcelos, Wang, 2011.

Resim 108: Joana Vaconcelos, Gardes (Guards), 2012.

7.2.10. Louise Bourgeois (1911- 2010)

1911 yılında Fransa’da doğan Louise Bourgeois, 1938 yılında New York’ a yerleşmiştir. Matematik ve resim alanında eğitim almıştır. 1947 yılında heykel çalışmalarına başlamıştır. Heykellerini oluştururken kumaş, tekstil yüzeyler, metal, tahta vb. çeşitli malzemeler kullanmıştır ve insan bedenlerini çeşitli formlarda yorumlamıştır.

Louise Bourgeois, tekstil disiplininden gelmeyip heykel sanatçısı olması ve yaşamının büyük bir kısmını tekstil malzemesi kullanarak tekstil ve heykelin sınırlarını zorlayarak yeni araştırmalar ve çözümler getirmiştir.

Resim 109: Louise Bourgeois.

Resim 110: Louise Bourgeois, Untitled, 1998.

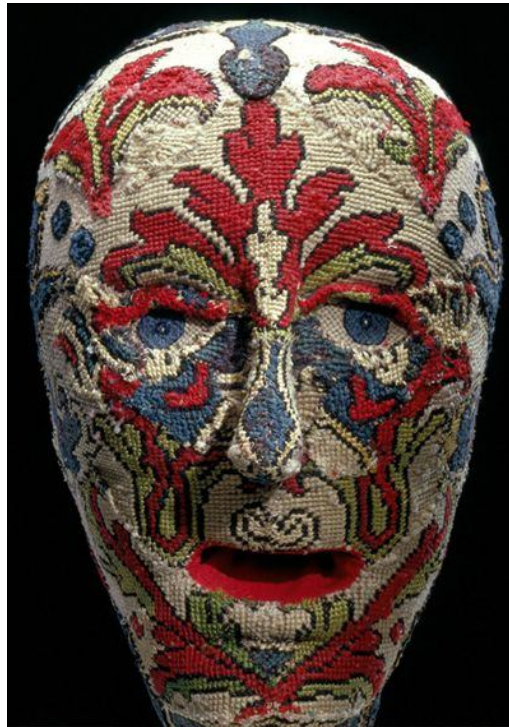
Resim 111: Louise Bourgeois, Temper Tantrum, 2000.

Resim 112: Louise Bourgeois, Cell XIV, 2000.

Resim 113: Louise Bourgeois, Couple, 2001.

Resim 114: Louise Bourgeois, Untitled, 2002.

7.2.11. Magdalena Abakanowicz

1930 yılında Polonya’ da doğan sanatçı, 1954 yılında Varşova Güzel Sanatlar Akademisi’nden mezun olmuştur. Çalışmalarında doğal malzemeler kullanan sanatçı 1960 yılından beri serbest teknikle jüt ve sisaldan üç boyutlu çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalarıyla lif sanatı alanında dünya çapında tanınır hale gelmiştir.

Bunun yanı sıra sanatçının çelik, reçine, ahşap gibi çeşitli materyallerle yaptığı insanlık serüveni sorgulayan çalışmaları bulunmaktadır.

Resim 115: Magdalena Abakanowicz, Stadium faktur, 1964.

Resim 116: Magdalena Abakanowicz, Abakan Red, 1969.

Resim 117: Magdalena Abakanowicz, Brown Abakans, 1969-1972.

Resim 118: Magdalena Abakanowicz, Black Environment, 1970-1978.

Resim 119: Magdalena Abakanowicz, Schizoid Heads, 1973-1975.

Resim 120: Magdalena Abakanowicz, Coexistence, 2002.

Resim 121: Magdalena Abakanowicz, Four Seated Figures, 1974-2002.

7.2.12. Naoko Serino

1962 yılında Japonya’ da doğan sanatçı, 1984 yılında Kyushu Sangyo Üniversitesi’ nden mezun olmuştur. Sanatçı, serbest teknikle, sadece jüt kullanarak geometrik ve serbest formlarda iki ve üç boyutlu çalışmalar yapmaktadır.

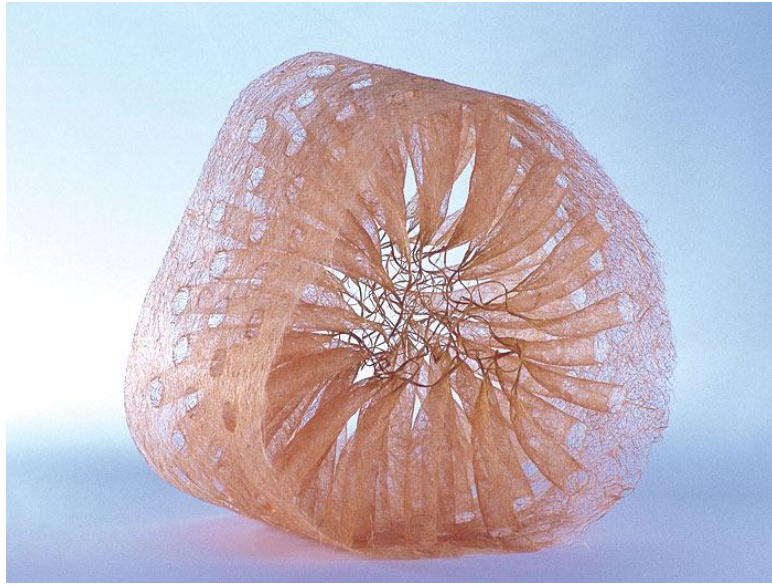
Resim 122: Naoko Serino, Existing, 1998.

Resim 123: Naoko Serino, Genetaring-2, 2000.

Resim 124: Naoko Serino, Generating 8-A, 2003.

Resim 125: Naoko Serino, Genetaring-3, 2004.

Resim 126: Naoko Serino, Genetaring-5B, 2005.

Resim 127: Naoko Serino, Genetaring-12, 2008.

7.2.13. Özcan Uzkur

1978 yılında, Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Tekstil Bölümü'nden mezun olan Özcan Uzkur, akademisyenliğin yanı sıra tekstil malzemeleri kullanarak iki ve üç boyutlu çalışmalar yapmaktadır. Görsellerine yer verilen "Earth and Fiber" serisinde zıtlık kavramından yola çıkarak tekstilin yumuşaklığı ile sert, kabuk dokuyu bir arada kullanmıştır.

Resim 128: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006.

Resim 129: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006.

Resim 130: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2006.

Resim 131: Özcan Uzkur, Earth and Fiber, 2008.

Resim 132: Özcan Uzkur, Earth and Fiber.

Resim 133: Özcan Uzkur, Fire and Fiber, 2010.

Resim 134: Özcan Uzkur, Fire and Fiber, 2010.

7.2.14. Sheila Hicks

1934 yılında ABD’ de doğan sanatçı, Yale Üniversitesi Mimarlık Bölümü’ nden mezun olmuştur. Serbest çözümleri ile çeşitli şekillerde iki ve üç boyutlu çalışmalar yapmaktadır. 1950 yılından bu yana çalışmalarını sürdüren sanatçının bir çok müzenin koleksiyonlarında çalışmaları yer almaktadır.

Sheila Hicks çalışmalarının şu şekilde sınıflandırmaktadır: “Çalışmalarımı üç kategoriye ayırıyorum. İlkinde sadece araç ve gereçsiz parmaklarım yardımıyla ipliği kullanıyorum...İkincisinde benim için tezgah, kasnak ve iğne gibi basit araç gereçler önem kazanıyor. Üçüncüsünde ise ileri bir teknikle dokunun önem kazandığı öne çıktığı eserler oluşturuyorum” (Yarbaşı, 1988, s.14).

Resim 135: Sheila Hicks.

Resim 136: Sheila Hicks, Banisteriopsis II, 1965-1966/ 2010.

Resim 137: Sheila Hicks, *The Principal Wife*, 1968.

Resim 138: Sheila Hicks, *Six Stones Medium*, 1997.

Resim 139: Sheila Hicks, May I Have This Dance, 2002-2003.

Resim 140: Sheila Hicks, Pillar of Inquiry/ Supple Column, 2013-2014.

7.2.15. Stephanie Metz

Stephanie Metz, geleneksel keçe tekniğini günümüz çağdaş sanatına uyarlayarak, kuru keçe(iğne keçe) tekniği ile üç boyutlu yumuşak heykeller yapmaktadır.

Sanatçının çalışmaları genellikle insan ve hayvan bedenlerinden oluşmaktadır.

Resim 141: Stephanie Metz.

Resim 142: Stephanie Metz, Lorica, 2011.

Resim 143: Stephanie Metz, Super Suckler, 2008.

Resim 144: Stephanie Metz, Butterfly, 2013.

Resim 145: Stephanie Metz, Calamus Plicatilis, 2014.

Resim 146: Stephanie Metz, *Private Sphere*, 2004.

Resim 147: Stephanie Metz, *Shameless*, 2003.

Resim 148: Stephanie Metz, Brown Hair Baby Doll, 2011.

7.3. Uluslararası Lif Sanatı Etkinlikleri

“Jean Lurçat’ ın 1962 yılında Lozan Tapestry Bienali’ ni başlatarak, 1920’ li yılların çağdaş tapestry anlayışının yeni bir ivme kazanmasına öncülük etmiştir. Bu girişim; malzemeler, teknikler ve formlarda yapılan açılımlarla çağdaş lif sanatının gelişiminde olumlu bir adımdır.” (Acar, 2013: 53)

Lausanne Bienali, sanatçılara çalışmalarını sergileme ve diğer sanatçılar ile etkileşime geçme imkanı sağlamıştır. 1962 yılında düzenlenen 1. Lozan Tapestry Bienali’ nin ardından yeni bienal, trienal ve tekstil sempozyumları ve diğer etkinlikler düzenlenmeye başlamıştır.

Uluslararası lif sanatı etkinlikleri:

- La Biennale di Venezia (İtalya),
- Triennial of Tapestry (Polonya),
- Kaunas Biennial Unitex (Litvanya),
- Contextile Contemporary Textile Art Biennial (Potekiz),
- Internationale Textilkunst Graz (Avusturya),
- International Biennial Symposium and Exhibition on Textile Art "Scythia" (Ukrayna),
- International Mini Textile Art "Scythia" (Ukrayna),
- Fibremen International Textile Exhibition of Contemporary Fiber Art (Ukrayna),
- International Triennial of Mini-Textiles (Fransa),
- Fiberphiladelphia (ABD),
- Internationale Textilkunst Graz (Avusturya),
- Miniartextile Como (İtalya).

SONUÇ

Yapılan araştırmalar sonucunda görölmüştür ki, insanlık tarihi kadar çok eski bir geçmişe sahip olan tekstil, önceleri örtünme, barınma gibi temel gereksinimleri karşılamak için üretilse de modern sanat anlayışı ile birlikte sanatçılar farklı malzeme arayışlarında bulunmuşlardır. Sanatçılar çalışmalarında kağıt, ahşap, metal ve tekstil gibi malzemeleri de kullanmaya başlamışlardır.

Modern sanat anlayışı ile birlikte duvar halısı olarak bilinen “tapestry” çalışmaları, özellikle tekstil sanatçılarının kendilerini ifade etmelerinde yetersiz kalmıştır. Bu nedenle tekstil malzemesi kullanan sanatçılar kendilerini iki boyutla sınırlandırmayıp üçüncü boyut arayışlarına yönelmişlerdir.

2. Dünya Savaşı sonrası özellikle 1960’ lı yıllarda farklı sanat disiplinlerinin birbiri ile iç içe girmesi ve sanatçıların disiplinlerarası bir çalışma metodu izlemeleri sonucunda tekstil malzemesi ağdaş sanatın üretim malzemelerinden biri haline gelmiştir.

1962 Lozan Bienali’ nde özellikle Magdalena Abakanowicz’ in çalışmalarında görölen teknik ve estetik farklıklar lif sanatına üçüncü boyutun dahil olmasına öncölük etmiştir. Tapestrylerin duvara asılan birer dokuma olmasının dışında üç boyutlu olarak çalışılması heykel etkisi yaratmış bu çalışmalara lif ve lif esaslı materyallerden yapılması sebebiyle soft sculpture (yumuşak heykel) denilmiştir.

Bu araştırma sonucunda yumuşak malzemeler kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapan sanatçıların sayısının oldukça fazla olduğu saptanmıştır. Ancak bu araştırmada on beş sanatçıya yer verilmiştir. Bu sanatçıların çalışmaları incelendiğinde, klasik ve endüstriyel üretim tekniklerini kullandıkları gibi kendi kişisel teknikleri ile çalışmalar yaptıkları da saptanmıştır.

Sanatçılar, yeni malzeme arayışlarının yanı sıra güncel sorunlar ile de ilgilenerek çalışmalarını oluşturmaktadırlar. Özellikle, disiplinlerarası çalışmalar yapan sanatçılar tarafından lif ve lif esaslı malzemeler gerek kolay şekil almaları gerek yapısal (görsel-estetik) özellikleri bakımından tercih edilmektedir.

Dünya genelindeki lif sanatı ile ülkemizdeki lif sanatı karşılaştırılmış, şu sonuca varılmıştır; ülkemiz dışındaki ülkelerde yumuşak malzemelerle üç boyutlu çalışmalar yapan sanatçıların sayısı bir hayli fazladır. Köklü bir tekstil geçmişine sahip olan ülkemiz de bu sayı yok denecek kadar azdır. Ancak son yıllarda lif ve lif esaslı malzeme kullanan sanatçıların çalışmaları, özel galeriler tarafından yeni yeni kabul görmeye başlamıştır. Ayrıca, plastik sanat sergilerinde de tekstil malzemesi kullanan sanatçıların çalışmalarına da yer verilmeye başlanması ümit vericidir.

KAYNAKÇA

- Acar, S., *Tapestry Geleneğinden Lif Sanatına Geçiş Sürecinde Jagoda Buic ve Sanatsal Çalışmaları*, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Kış 2013, Sayı 9, s.51-59.
- Akbostancı, İ., (11-25 Mayıs 2011). 21. Yüzyıl Lif Sanatında Teknoloji Etkisi. ODESSA I. Uluslar arası Sanat Sempozyumu Bildiriler Kitabı. s.7-13.
- Ana Britannica (1998). Ana Yayıncılık A.Ş. İstanbul.
- Ana Britannica (2000). Ana Yayıncılık A.Ş. İstanbul.
- "Anadolu Tanrıçaları " Sergi Kataloğu. 17 Haziran 2014-2 Temmuz 2014.
- Akpınarlı, F., Onuk, T., Onuk, S., (1998). Tasus El Sanatları (Dokumacılık, Örücülük, İşlemecilik). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Antmen, A., (2012). Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20.yy Batı Sanatında Akımlar. 4. Basım. Sel Yayıncılık. İstanbul.
- Atay, A., *Örücülük*. <http://tarihicihan.blogcu.com/oruculuk/10367010>, (06.12.2013).
- Aytaç, A., *Kırgızistanda Çarpana ve Kolan Dokumacılığından Örnekler*. Milli Folklor Dergisi. Yıl 2010. Sayı 87. Sayfa 192.
- Bahattin, Ş., (1995). Kumaş Yapı Bilgisi Çift Katlı Kumaş Örgüleri. Birsan Yayınevi. İstanbul.
- Bahriyeli, B., Özkendirici B., (2009). Tekstil Teknolojisi Ders Notları. Süvari Matbaa. İstanbul.
- Baizerman, S., (2004) *California and the Fiber Art Revolution*. <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1449&context=tsaconf>, (29.04.2014).
- Balpınar, B., (1982). Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları. Eren Yayınları. İstanbul.
- Başer, G.,(2004). Dokuma Tekniği ve Sanatı. Cilt1. Punto Yayıncılık. İzmir.
- Batur, E., (2009). Modernizmin Serüveni. 8. Baskı. Alkım Yayınevi. İstanbul.
- Biletler, E., *Textile Art and The Avant-garde*. http://www.lausanne.ch/en/t hematiques/culture-et-patrimoine/histoire-et-patrimoine/archives-communales/open-archives/biennales-de-la-tapisserie-citam/extrasArea/0/links/02/linkBinary_en/Textile-art-Erika-Billeter.pdf, (05.05.2014).
- Bülbül, B., (1998). Tekstil Baskıcılığında Tasarımın Kumaşa Aktarılmasında Yeni Gelişmeler. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Büyük Larousse (1998). Interpress Basın Yayıncılık A.Ş. İstanbul.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1998). Interpress Basın Yayıncılık A.Ş. İstanbul.
- Cotton, G.,S., *Lausanne The Lausanne International Tapestry Biennials (1962-1995)*.
<http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1669&context=tsaconf>,
(12.03.2014).
- Çınar, E., (2007). Teknolojilerin Lif Sanatı Alanındaki Yeri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. İstanbul.
- Dalsar, F., (1960). Türk Sanayi ve Ticaret Tarihinde Bursa’ da İpekçilik. İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayınları. İstanbul.
- Deniz, B., (1998). Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Ankara.
- Erdal, D., (2005). Geleneksel Türk Nakışlarından Türk İşinin Bilgisayarlı Nakış Makinelerinde Uygulanmasının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eronç, P., (1984). Giyim Süsleme Teknikleri. Devlet Kitapları. M.E.B. İstanbul.
- Ersoy, A., (2002). Sanat Kavramlarına Giriş. 3. Basım. Yorum Sanat Yayıncılık. İstanbul.
- Farr, C., Bourne, M., Leslie, F., (2002). Contemporary Rugs. Spain.
- Göksel, N., *Moda Giyim Tasarımında Kırkyama (Patchwork) ve Aplike*. IV. Uluslar arası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi / Sanat Etkinlikleri Edit. Küçükdağ, Yusuf. Aytaç Ahmet Konya : 2010 Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları. s.483-488s.477-482.
- Gürcüm, H.B., (2010). Tekstil Malzeme Bilgisi. 1. Basım. Güncel Yayıncılık. İzmir.
- Oyman, N.,R., *Lif Sanatında Doğal Malzeme Kullanımı ve Çevresel Sanat Ürünleri*.
<http://edergi.akdeniz.edu.tr/index.php/akdenizsanat/article/viewFile/491/401>,
(01.06.2014).
- Oyman, N.,R., *Üç Boyutlu Heykelsi Tekstiller*. <http://rengin35.blogspot.com.tr/2012/11/uc-boyutlu-heykelsi-tekstiller.html>, (01.06.2014).
- Özay, S., (2001). Dokuma Resim Sanatı. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Özel, Z., (2007). *Op Sanat ve Dijital Teknolojinin Kullanımı*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 2, s.396.
- Özpınar, C., (2012). Lif Sanatında Kavram. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Özpulat, F., *Çeyiz Geleneğinde Yorgan*. IV. Uluslar arası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi / Sanat Etkinlikleri Edit. Küçükdağ, Yusuf. Aytaç Ahmet Konya : 2010 Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları. s.483-488.

" Perspectives ". 30 Jahre Internationale Textilkunst Graz. 01-20 Temmuz 2014.

Sarı, H., Baş, Y., (2013). *Kültür Mirasımız “Kolan Dokumalar” ve Akkoç köyü Kolan Dokuma Örnekleri*. Milli Folklor Dergisi, Sayı 98, S. 187-196.

Shinner, L., (2010). *Sanatın İcadı*. (Çev. İsmail Türkmen). 2. Basım. Ayrıntı Yayınları. İstanbul.

Tavman, M.B., (1996). *Orta Çağ Avrupasında Örme*. Antik Dekor Dergisi. Sayı 45 Şubat-Mart. S.141-144.

Temel Britannica (2003). Ana Yayıncılık A.Ş. İstanbul.

Wulfhorst, B., (2003). *Tekstil Üretim Yöntemleri*. (Çev. Demir, Ali, Torun, Ahmet Refah). Şan Ofset. İstanbul.

Yağan, Ş.Y., (1978). *Türk El Dokumacılığı*. Türkiye İş Bankası Yayınları. Ankara.

Yarbaşı, Ş.,(1988). *Tekstil Malzemeleri ile Oluşturulan Sanat Objeleri*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Çalışması. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.